



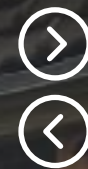
KUNSTWERKPLAATS
VOOR
JONG UTRECHT

JAARVERSLAG 2025



“Ik wilde heel graag een festival organiseren waar de bezoekers samen werkten aan één kunstwerk.”

- Kaya, o.a. deelnemer Vrijspel



LEESWIJZER

Dit inhoudelijk jaarverslag hoort bij de jaarrekening 2025 van De Vrijstaat. In dit jaarverslag worden ook de activiteiten beschreven die zijn uitgevoerd in het kader van de subsidie *Cultuurprogramma jongeren Leidsche Rijn en Vleuten-De Meern 2025-2028*. Deze activiteiten zijn beschreven in de hoofdstukken *Jongerenprogramma*, *Jongeren muziek community* en *Jonge Makers: Artists-in-residence*. Activiteiten in andere hoofdstukken die ook bedoeld zijn voor jongeren, zijn te herkennen aan de blauwe stippellijn naast de beschrijvingen.

In het kader van de subsidie *Combinatiefunctionaris 2025-2026* wordt verslag gedaan van de rol en de activiteiten van de cultuurcoaches in het hoofdstuk *Diversiteit & Inclusie* op pagina 19.





PROLOG

15 jaar Vrijstaat

Dat je nooit van tevoren weet hoe het gaat worden. En dat wanneer je terugkijkt je je niet kunt voorstellen dat wat nu een onlosmakelijk deel van je leven vormt, er eerst gewoon niet was, De Vrijstaat.

Een idee is een soort mini-oerknal. Je bedenkt iets, het ontstaat in een fractie van een seconde en dan dijt het in een razend tempo uit tot een plan. Een plan dat in 3D en full colour op je netvlies staat geprojecteerd. De mogelijkheden buitelen over elkaar heen. Een Vrijstaat, ja, een land voor kinderen en jongeren waar de kunst aan de macht is, ja! Kunstenaars, anarchie, rafelrand, museum voor kinderen, buitenkunst, camping, evenemententerrein, muziek, locatietheater, boerderij, eten... Het was alsof ik het ultieme pretpark voor me zag, vol met activiteiten en projecten waar ik zelf van ga stuiteren.

Er was een oude lege boerderij, een paperdome en een gebouw, een erf met een aantal oude schuren en een enorme hoeveelheid braakliggend terrein. Deze Hofstede ter Weide inspireerde ons tot een programma van kunst zaaien, laten groeien en oogsten. Ik doopte mijzelf om tot Kunstboerin (en part-time diva!) en begon aan een reis door een piepklein en onontdekt landje, De Vrijstaat.

Natuurlijk niet alleen. Vanaf het begin met een team van mensen die vol enthousiasme, reislust en nieuwsgierigheid mee wilden ontwikkelen hoe we dit land op de kaart konden zetten. Iets wat al doende vorm kreeg, een proces dat meebewoog met de mogelijkheden en vragen die vanuit de (jonge) bewoners en organisaties om ons heen ontstonden. Een dynamisch proces

dat mede werd bepaald door de bouw van het Leidsche Rijn Centrum om ons heen. Een transformatie die we van A tot Z hebben meegemaakt. Met in het oog van die wervelwind altijd die monumentale boerderij, ons huis. Een huis voor de wijk.

Ik had het niet kunnen voorzien. Dat ik hier 15 jaar later nog steeds vol trots en enthousiasme zou werken. Dat die fractie van een seconde, die mini-oerknal zou leiden tot dit kleurrijke, bruisende en eigenwijze staatje in het hart van Leidsche Rijn. Een plek waar inmiddels meer dan honderdduizend kinderen, jongeren en jonge makers hun creatieve kracht hebben ontdekt en ontwikkeld en de wereld nog mooier hebben gemaakt.

En de toekomst? Gelukkig weten we nooit van tevoren wat er gaat komen en blijft iedere dag een onbekend avontuur. Ik hoop hier nog een tijd onderdeel van te kunnen uitmaken.

Daphne de Bruin (artistiek directeur)



O

A

S

O

ONDERNEMER
SCHAP

A

ACTIVITEITEN

S

SAMENWERKING

NAVIGATIE

Het jaarverslag is ingedeeld in drie delen, Ondernemerschap, Activiteiten en Samenwerking. Klik op de gekleurde bolletjes om snel naar het gewenste deel te gaan.



ONDERNEMERSCHAP



O

A

S



INLEIDING

BESTUUR

ORGANISATIE

HUISVESTING

FINANCIËN

DIVERSITEIT & INCLUSIE

NETWERKEN EN SCHOLING

COMMUNICATIE & PUBLIEKSBEREIK





INLEIDING

Terugblik van het bestuur op 2025

2025, het eerste jaar van de nieuwe beleidsperiode. We kijken terug op een mooie start die ook het jaar was waarin De Vrijstaat haar 15-jarige jubileum beleefde. We hebben deze mijlpaal feestelijk kunnen vieren met een Kunst-Super-Markt voor de bewoners uit de wijk en kinderen, jongeren en jonge makers die deel hebben genomen aan ons programma. We hebben zoveel mogelijk samenwerkingspartners betrokken bij ons programma zodat het jubileum echt gedragen werd door een mooie mix van mensen die De Vrijstaat zijn kleur en identiteit geven.

2025 was ook een jaar van afscheid nemen en nieuwe gezichten verwelkomen. Het team heeft een grote verandering ondergaan; er waren drie collega's die een nieuwe werkplek vonden en we verwelkomden daarmee ook nieuwe aanwinsten voor De Vrijstaat. Daarnaast was er ook ruimte om twee nieuwe functies te creëren en bestaat ons team nu uit 10 personen. Zo'n personeelwissel is natuurlijk spannend. Van een goed op elkaar ingespeelde organisatie krijg je te maken met mensen die de organisatie nog moeten gaan leren kennen. Een proces dat om aandacht en begeleiding vraagt. Met meerdere sollicitatieprocedures en de daaropvolgende inwerkperiodes heeft organisatie daar veel tijd in gestoken. Hoewel dat soms de werkdruk verhoogde, bood het ook nieuwe kansen. Met de komst van nieuwe werknemers dient zich ook steeds weer de mogelijkheid aan om te vernieuwen, om taken en functies te herstructureren, om met een frisse blik te kijken naar werkprocessen en werkverdeling. We hebben dan ook goed gebruik gemaakt van deze personele wisselingen om de workflow te stroomlijnen en aan te passen aan de wensen van onze groeiende organisatie.

In 2025 werden we ook geraakt door de bezuinigingen die de komst van 3 nieuwe jongerencultuurhuizen terugbracht naar twee nieuw te realiseren jongerencultuurhuizen in Leidsche Rijn. Waar wij in 2024 vol enthousiasme onze plannen indieden voor H.O.T (House of Talent), een jongerencultuurhuis

in het gebied De Meern/Veldhuizen, kregen we te horen dat dit plan niet door zou gaan. Een enorme teleurstelling omdat we een zeer positieve beoordeling van de commissie hadden gekregen en we al begonnen waren met de placemaking en voorbereidende activiteiten voor de realisatie van dit cultuurhuis. De bezuiniging viel ons rauw op ons dak, ook omdat het gewoon pech was dat deze locatie wegviel en er geen inhoudelijke redenen waren om onze plannen niet te realiseren. Maar wat ons het meeste raakte was dat het budget voor het jongerenprogramma gekoppeld is aan de bouw van het cultuurhuis. Doordat de H.O.T. niet gebouwd gaat worden raken wij ook ons jongerenbudget kwijt vanaf 2029.

Het is voor ons als wijkcultuurhuis met een focus op kinderen, jongeren en jonge makers dan ook pijnlijk om te constateren dat wat bedoeld was om meer activiteiten te creëren voor jongeren in dit groeiende stadsdeel op deze wijze juist gaat resulteren in minder activiteiten voor jongeren. En dat een organisatie die een zeer uitgebreid en gevarieerd jongerenprogramma heeft opgebouwd in 15 jaar, straks geen gebruik meer kan maken van het Jongerenbudget Leidsche Rijn/Vleuten-De Meern. Ook in De Meern is veel teleurstelling over deze bezuinigingsmaatregel waardoor er in dat hele gebied nauwelijks tot geen activiteiten voor jongeren op gebied van kunst- en cultuur zijn.

Wij zijn dan ook hard op zoek naar mogelijkheden om ons jongerenprogramma te kunnen behouden en doorontwikkelen in de komende jaren.

Een van de manieren is dat we sterk hebben ingezet op De Vrijstaat in de Wijk programma. Activiteiten en workshops die we het afgelopen jaar op verschillende locaties in Leidsche Rijn hebben ontwikkeld. Doel daarvan is om meer kinderen en jongeren te bereiken die van huis uit minder met kunst en cultuur in aanraking komen of die om welke reden dan ook een drempel ervaren om deel te nemen aan culturele activiteiten of talentontwikkelingstrajecten. Samen met verschillende



(sociale) partners hebben wij veel activiteiten georganiseerd voor diverse verschillende doelgroepen. Van AZC tot weekendschool, tot samenwerking met Moviera (voor vrouwen die met huiselijk geweld te maken hebben) en Oekraïense gezinnen. De Vrijstaat was op veel plekken te vinden om samen met de mensen invulling te geven aan creatieve projecten die aansloten bij de behoeftes en wensen van de deelnemers. Voor ons zeer waardevolle trajecten waarbij we bouwen aan duurzame relaties om de kracht van kunst in te zetten voor een creatief vermogende samenleving. Voor een uitgebreidere beschrijving van deze activiteiten verwijzen wij naar het hoofdstuk De Vrijstaat in de wijk.

Kortom, 2025 was een jaar waarin we los moesten laten om het nieuwe te kunnen omarmen. Een jaar waarin we gebouwd hebben aan een nieuw team dat nu zijn draai goed heeft gevonden en vol enthousiasme doorbouwt aan De Vrijstaat, een dynamisch en veerkrachtige organisatie die met niet aflatende energie mogelijkheden creëert voor en met Jong Utrecht.

Wij hopen dat jullie met plezier met ons terugbladeren door een jaar vol kunst en cultuur!

Lieke Hoitink (zakelijk directeur) en Daphne de Bruin (artistiek directeur)



O

A

S

“Ik vind het leuk want ik leer veel nieuwe dingen en nu heb ik iets gek om te doen.”
- Chaimaa, theatertraject Klimroos



0

BESTUUR

A

Stichting

De Vrijstaat is een stichting met een Raad van Toezicht en een bestuur bestaande uit een artistiek directeur en een zakelijk directeur. De taken en bevoegdheden van bestuur en raad zijn geregeld in de statuten en aanvullende reglementen: Reglement Raad van Toezicht en het Directiereglement. Deze reglementen worden regelmatig geëvalueerd, getoetst aan een eventuele nieuwe versie van de Governance Code Cultuur en waar nodig aangevuld.

S

Raad van Toezicht

De leden van de Raad van Toezicht vervullen hun functie onbezoldigd. De leden hebben een zittingstermijn van drie jaar en kunnen drie keer worden herbenoemd. Hierin wijken we af van de Governance Code Cultuur, die een maximum van twee herbenoemingen adviseert bij een zittingsperiode van steeds vier jaar. Per saldo komt dat neer op eenzelfde maximaal aantal jaren. Wij handhaven graag de formule viermaal drie jaar, omdat daarmee de samenstelling van de Raad flexibeler is.

Vergaderingen Raad van Toezicht

In 2025 is de Raad van Toezicht drie keer bijeengekomen: op 6 maart, 18 september en 4 december. In de vergaderingen kwamen aan de orde: resultaat, jaarverslag en jaarrekening 2024 (goedkeuring), programma & financiën 2025, huisvesting & exploitatie, personeelszaken, jaarplan & begroting 2026 en WBTR. Eén van de leden van de Raad heeft na het opstellen van de jaarrekening een gesprek met de accountant gevoerd en daarvan verslag uitgebracht aan de overige leden. De *functioneringsgesprekken* met de directie zijn gehouden in januari 2025.





SAMENSTELLING 2025

Klaas Gravesteijn
voorzitter
focus:
 politiek
 bestuurlijk

Ryan Emmen
focus:
 bedrijfsvoering

Patricia Wijntuin
focus:
 diversiteitsbeleid

Maret van Esch
focus:
 kunsteducatie

Nevenfuncties

directeur Vereniging
 Openbare
 Bibliotheken

directeur Cultuurconnectie,
 brancheorganisatie
 cultuureducatie,
 amateurkunst en
 volksuniversiteitswerk,
 bestuurslid Platform ACT

docent Universiteit Utrecht,
 docent-onderzoeker Social Work
 Hogeschool Utrecht,
 Algemeen Bestuurslid Stut,
 lid van de Raad van Toezicht van
 Dox,
 freelance onderzoeker

freelance educator

Rooster van aftreden

aangetreden
 einde 1e termijn
 einde 2e termijn
 einde 3e termijn

01-01-2020
 01-01-2023
 01-01-2026
 01-01-2029

01-11-2021
 01-11-2024
 01-11-2027
 01-11-2030

10-03-2022
 10-03-2025
 10-03-2028
 10-03-2031

21-09-2023
 21-09-2026
 21-09-2029
 21-09-2032





Directie

De directeur-bestuurders in 2025 waren Daphne de Bruin (artistiek directeur) en Lieke Hoitink (zakelijk directeur). De beloning van de directie is afgeleid uit het functiegebouw van de CAO Toneel en Dans en valt in schaal X.

Nevenfuncties artistiek directeur: bestuurslid Stichting Tafelboom, bestuurslid Leidsche Rijn Connectie, lid van de Raad van Toezicht Podium Sprits, freelance theatermaker, penningmeester Stichting Werftheater, bestuurslid Growing up in Public.

WBTR

Na screening van de Wet bestuur en toezicht op rechtspersonen is er een paragraaf geformuleerd over hoe te handelen bij ontstentenis van het bestuur. Deze wordt bij de eerstvolgende statutenwijziging opgenomen.

Risicoanalyse : belangrijkste actuele risico's

Eigen vermogen

Voor een duurzaam financieel beleid zou het eigen vermogen van de Stichting omhoog moeten. Met een jaaronzet van 884K ligt de huidige reserve van 76K (waarvan 9,5 K in het Bestemmingsfonds gemeente Utrecht) ruim onder de 10%. Het vergroten van de reserve is echter niet of nauwelijks mogelijk met de huidige subsidieregels van de Gemeente. Ook van projectsubsidies, die De Vrijstaat regelmatig met succes verwerft, kan het eigen vermogen niet verder uitgebouwd worden. Hierdoor is De Vrijstaat maar heel beperkt in staat om financiële tegenvallers op te vangen.

Voortbestaan jongerenprogramma na 2028

Na 2028 wordt een deel van het huidige jongerenprogramma in Leidsche Rijn/Vleuten -De Meern niet meer gesubsidieerd als gevolg van bezuinigingen. Dit zal De Vrijstaat direct raken en grote gevolgen hebben voor het activiteiten aanbod (zie ook: Financieringsmix).

Over beide onderwerpen is De Vrijstaat in gesprek met de Gemeente.



ORGANISATIE



Personeel

Samenstelling team 2025

Charlotte van Eijdsen – educatie & cultuurcoach PO t/m 31 januari

Daphne de Bruin – artistiek directeur*

Jente Taborsky - educatiemedewerker theater

Jermain Bridgewater – cultuurcoach jongeren & VO t/m 31 december 2025

Kavita Anneveldt – office medewerker m.i.v. 14 april 2025

Kim van der Zijde – cultuurcoach sociaal-maatschappelijk

Lieke Hoitink – zakelijk directeur

Lune Hageman – activiteiten- en locatiemanager t/m 31 mei 2025

Sephira de Groot – activiteiten- en locatiemanager vanaf 14 mei 2025

Tonnie Heijdra - educatiemedewerker beeldende kunst

Vicky Los – communicatie & marketing

Wieneke van der Kwaak - educatie & cultuurcoach PO vanaf 14 maart 2025

2025 was qua personele bezetting een dynamisch jaar dat het nodige heeft gevraagd van het hele team. Drie medewerkers hebben dit jaar afscheid van De Vrijstaat genomen. Twee zijn vertrokken naar een nieuwe baan; met de derde is in gezamenlijkheid besloten het contract aan het eind van het jaar niet meer te verlengen. Gelukkig konden wij relatief snel goede opvolgers voor hen vinden. Verder zijn er een office medewerker en een educatie medewerker toegevoegd aan het team. Voor het eerst in zijn bestaan kreeg De Vrijstaat dit jaar te maken met langdurige uitval van een van de medewerkers. De werkzaamheden zijn gedeeltelijk overgenomen door andere teamleden, die daarvoor extra uren kregen. Na de zomervakantie kon de medewerker het werk weer hervatten.

Zoals ook voorgaande jaren werden op freelancebasis kunstenaars aangetrokken om de jaarlijkse doe-expo te ontwikkelen, om mee te werken aan de theatervoorstelling, om les te geven aan De Vrijstaat KunstAcademie en TheaterAcademie en om masterclasses en workshops te verzorgen in ons programma.

Ook dit jaar was De Vrijstaat weer een gewilde stageplek voor stagiaires uit het kunstvakonderwijs en andere mbo-/hbo-opleidingen. Zie voor een overzicht het hoofdstuk [Samenwerking](#).

De Wet DBA

In het kader van de aangekondigde striktere handhaving van de Wet DBA heeft De Vrijstaat zich gebogen over zijn inhuurbeleid om vast te stellen voor welke werkzaamheden we in de toekomst een opdrachtovereenkomst afsluiten en voor welke een arbeidsovereenkomst passend is. Dit nieuwe beleid wordt geïmplementeerd in 2026.

Vooruitlopend daarop hebben we per 1 januari 2025 (evenals in 2024) een van onze freelancers een dienstverband aangeboden voor 16 uur per week als educatiemedewerker theater. Vanuit de regeling *Oog voor Impuls* krijgt De Vrijstaat voor dit jaar 23% van de loonkosten vergoed.

Beloning medewerkers

Voor het berekenen van de uurtarieven voor freelancers hanteerden wij de landelijk erkende rekentool van platform Digipacct. De basis voor de minimumtarieven zijn de salarisschalen die we ook voor het personeel in loondienst hanteren; deze zijn afkomstig uit de CAO Toneel en Dans.

In ons beleidsplan 2025-2028 schreven we dat we voor het personeel in loondienst tijdens deze kunstenplanperiode de stap willen maken naar beloning op basis van een 38-urige werkweek in plaats van de huidige 40-urige werkweek. De belangrijkste reden hiervoor is om voor De Vrijstaat een betere concurrentiepositie op de arbeidsmarkt te bewerkstelligen. Bij instellingen in onze sector is een 36- of 38-urige werkweek gemeengoed.

Na ampel beraad hebben we besloten deze wijziging niet direct met ingang van 2025 door te voeren. We hebben ervoor gekozen om het eerste jaar van deze kunstenplanperiode een wat voorzigtiger financieel beleid te voeren, met het oog op een aantal onzekere factoren in de directe toekomst. Daarbij gaat het met name om de gevolgen die het zogenoemde “Ravijnjaar” gaat hebben voor de diverse subsidieregelingen in de Utrechtse cultuure sector. Zie verder ook het hoofdstuk [Financiën](#).

HET TEAM



O

A

S

KIM



JERMAIN

KAVITA



WIENEKE



DAPHNE



VICKY



LIEKE



SEPHIRA



LUNE



CHARLOTTE



TONNIE

JENTE





HUISVESTING



Gebouwen

In 2025 had De Vrijstaat de beschikking over de volgende gebouwen: de monumentale Boerderij, ons hoofdgebouw op Hof van Monaco 3 met de bijbehorende Wagenschuur en Hooischuur; het modernistische kunstwerk Het Gebouw van Stanley Brouwn (hoek Grauwaartsingel/Laurierweg); en het Zomerhuis, een woonhuis uit het begin van de 20e eeuw op hetzelfde erf als de Boerderij (Hof van Monaco 1A).

De Boerderij is het hoofdkwartier van De Vrijstaat; hierin vindt het gros van de workshopprogramma's en verhuur plaats; in het voorhuis bevinden zich de kantoren en vergaderruimtes. De bijbehorende Wagenschuur is in gebruik als muziekstudio voor de jonge bands uit de wijk.

In het Zomerhuis hadden jongeren die meededen aan het programma Vrijspel en onze Artists-in-residence ruimte om hun werk te maken. Het Zomerhuis vervult voor de Vrijstaat nog steeds een waardevolle functie. Het is de perfecte uitvalsplek voor jonge makers om aan hun eigen projecten te werken. We hebben het pand nog tot het voorjaar van 2026 in beheer.

De jaarlijkse doe-expositie was zoals altijd gevestigd in Het Gebouw, dat daarmee het centrum is van het kunsteducatieprogramma voor de basisscholen.

Exploitatie Boerderij

Dit jaar zagen we een duidelijke terugval in de inkomsten uit verhuur van ruimtes: van € 49.400 in 2024 naar € 38.600 in 2025. Hiervoor zijn een aantal oorzaken aan te wijzen. Door de personeelwisselingen in het voorjaar konden we niet anders dan de verhuur en acquisitie een tijdje op een laag pitje zetten. Dat had tot gevolg dat voornamelijk de incidentele verhuur met een wat commerciële karakter terugliep; dit zijn de verhuuren die veel aandacht kosten, maar ook meer geld binnenbrengen. Onze trouwe vaste huurders en medegebruikers waren wel het hele jaar van de partij.

Daarnaast hebben we geen inkomsten gehad uit gebruik van het Zomerhuis. Aangezien gedurende het hele jaar onzeker was hoelang De Vrijstaat deze locatie nog kon blijven gebruiken, hebben we deze ruimte alleen gratis beschikbaar gesteld, met de mogelijkheid van onze kant tot onmiddellijke opzegging.





FINANCIËN

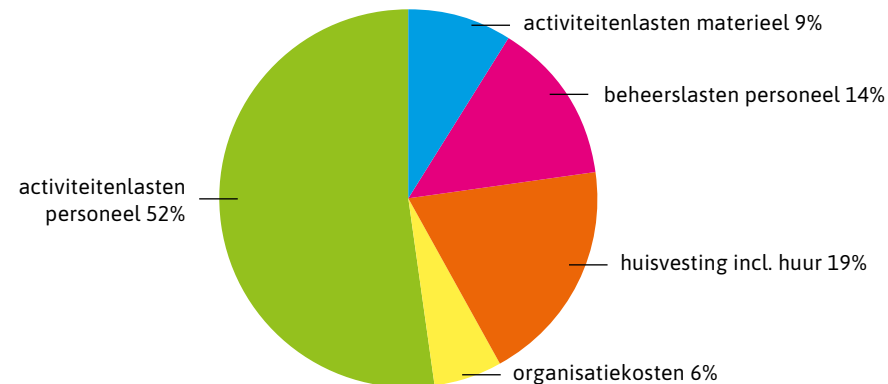
Resultaat 2025

	Werkelijk 2025	Herziene begroting 2025	Werkelijk 2024
Lasten			
Beheerslasten	338.300	318.700	264.000
Activiteitenlasten	525.900	534.500	476.000
Totaal lasten	864.200	853.200	740.000
Totaal baten			
	884.200	895.000	717.300
Resultaat	20.000	41.800	22.700

We konden het jaar 2025 afsluiten met een positief resultaat, dat echter lager is dan we verwachtten. De beheerslasten kwamen hoger uit dan begroot, wat voornamelijk kwam door gestegen huisvestingslasten; met name onderhoudskosten en schoonmaakkosten waren hoger dan verwacht. De activiteitenlasten komen wat lager uit dan begroot, vooral de materiële lasten vielen mee. Omdat er in 2025 van de meerjarige subsidie van het Fonds Cultuurparticipatie in 2025 een kleiner deel besteed werd dan verwacht, kwamen de baten wat lager uit. Wat niet is besteed in 2025 wordt toegevoegd aan het budget voor 2026. Het achterblijven van de verhuurinkomsten is hierboven al besproken, gelukkig werd deze tegenvaller gecompenseerd door de directe inkomsten (toegang-, entree- en cursusgelden, inkomsten educatie), die hoger uitvielen dan begroot.

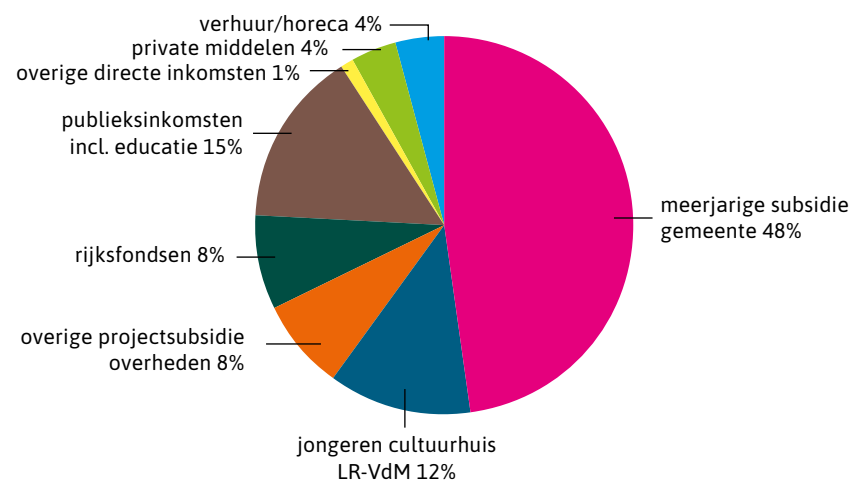
Kosten

De verdeling van de kosten is vergelijkbaar met die van 2024. De activiteitenlasten beslaan 61 % van de kosten (64% in 2024); de beheerslasten 39 % (in 2024 36%). Het toevoegen van een office medewerker aan het team zorgt o.a. voor het iets grotere aandeel van beheerslasten in het geheel.



Baten/Financieringsmix

In 2025 had De Vrijstaat naast de structurele subsidie in het kader van de Cultuurnota 2025-2028, net als in andere jaren, een gevarieerde mix van inkomsten. De verdeling in die mix is de laatste jaren min of meer gelijk gebleven aan de weergave in het onderstaande diagram. Alleen het aandeel subsidie die specifiek bestemd is voor jongerenactiviteiten is in 2025 groter dan voorgaande jaren, vanwege de honorering van de subsidieaanvraag Jongerencultuurhuizen 2025-2028.





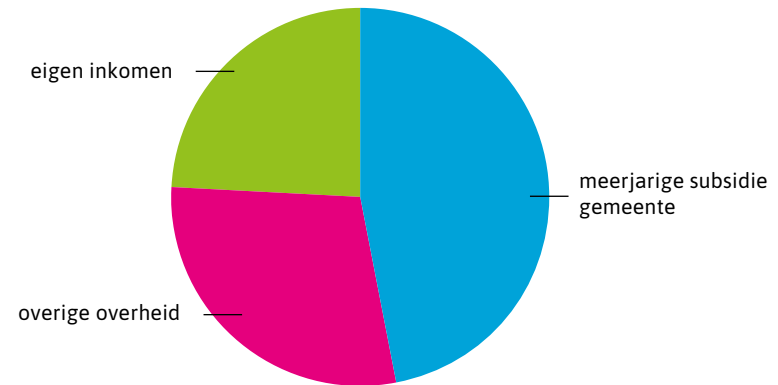
We zijn blij dat het doorontwikkelen van het Vrijstaat jongerenprogramma in de jaren 2021-2024 in 2025 heeft geresulteerd in een vierjarige subsidie. Het enthousiasme over het feit dat onze jongerenactiviteiten nu echt vleugels kunnen krijgen, werd in 2025 echter al snel getemperd. In het voorjaar werd een bezuinigingsmaatregel genomen die inhield dat er in plaats van drie nog maar twee nieuwe jongerencultuurhuizen in ons stadsdeel komen. Hoewel in de periode 2025-2028 de programmagelden beschikbaar blijven voor alle drie de partijen die een positief advies hebben gekregen, werd ook duidelijk dat er met ingang van 2029 nog maar voor twee partijen budget is. Nu de locatie in De Meern, waarvoor De Vrijstaat zich had ingeschreven, lijkt af te vallen, is er vanaf 2029 geen programma-budget meer gereserveerd voor het jongerenprogramma van de Vrijstaat De Vrijstaat.

In 2025 ontving de Vrijstaat een drietal gemeentelijke project-subsidies:

- een bijdrage uit het MO-budget dat is ingezet voor programma in de wijk (Mode on Tour) en communitytrajecten voor bijzondere doelgroepen;
- een subsidie in de regeling Toegankelijkheid voor het toegankelijk maken van de website;
- een subsidie in de regeling Combinatiefunctionaris, waarmee we een deel van onze cultuurcoaches bekostigen.

Samen met SportUtrecht, JoU en DOCK heeft De Vrijstaat in 2025 het programma Sport & Cultuurmix verder voortgezet; hiervoor ontvangen we een tweejarige subsidie voor de periode 2024-2026 van het Fonds voor Cultuurparticipatie (regeling *Samen Cultuur Maken*).

Sinds 2012 is De Vrijstaat partner in het Netwerk Creatief Vermogen Utrecht. Voor ons educatieprogramma met partnerscholen binnen dit netwerk ontvangen we subsidie vanuit de regeling *Cultuureducatie met Kwaliteit* (Fonds voor Cultuurparticipatie en gemeente Utrecht).



Het aandeel eigen inkomsten bedroeg in 2025 24% van de totale baten. Deze inkomsten bestonden uit publieksinkomsten, inkomsten uit verhuur, bijdragen van private fondsen en overige directe inkomsten. De publieksinkomsten waren met ruim 130K 12% hoger dan in 2024 (116K) en bestonden uit inkomsten uit toegangskaartjes, deelname aan workshops, bezoeken en opdrachten van scholen. Bijdragen van private fondsen kregen we in 2025 van het K.F. Hein Fonds, het Elja Fund, het Cultuurfonds, het Elise Mathildefonds en het Utrecht Ondernemers Fonds.



0

“Het VrijSpel traject heeft mij heel erg geholpen met het mogelijk maken van een idee dat ik al jarenlang had, maar niet wist waar ik moest beginnen.”

- Merinde, deelnemer Vrijspel, daarvoor TheaterAcademie

A

S





DIVERSITEIT & INCLUSIE



De vier P's vormen de pijlers van het D&I beleid van De Vrijstaat: personeel, programma, plaats en partners zijn de variabelen die diversiteit en inclusie kunnen bevorderen.



Personeel: De Cultuurcoaches

Om een divers publiek te kunnen bereiken heeft De Vrijstaat een team van drie cultuurcoaches.

Ieder met een eigen aandachtsgebied en deskundigheid: primair onderwijs en buitenschoolse opvang; jongeren en voortgezet onderwijs; sociaal-maatschappelijk domein.

De cultuurcoaches hebben speciale aandacht voor kwetsbare doelgroepen, zoals gezinnen met een laag inkomen en kinderen en jongeren die een beperking hebben, eenzaam zijn of in opvanglocaties verblijven. Onze cultuurcoaches spelen zo doende een belangrijke rol in het creëren van een inclusieve Vrijstaat. Zij hebben alle drie een uitgebreid netwerk, in de wijk en in de stad, dat zij actief onderhouden en uitbreiden.

Partners

Om moeilijk bereikbare doelgroepen toch te bereiken zijn partners in de wijk onontbeerlijk. De samenwerking van de cultuurcoaches met scholen (PO en VO), BSO's, JoU, Sport Utrecht, DOCK en andere sociaal-maatschappelijke partners in de wijk is ook in 2025 weer verder uitgebreid. Nieuwe partners in 2025 zijn o.a. Welkom in Utrecht, De Catharijnepoort, School aan de Singel en Brede School Leidsche Rijn. Voor een overzicht van alle samenwerkingspartners zie het hoofdstuk [Samenwerking](#).

Personeel: De Kunstenaars

De selectie van kunstenaars die reageerden op de open call voor de doe-expositie Om het Lijf bood mooie kansen voor het realiseren van een erg diverse expositie: een van de kunstenaars sneed het onderwerp genderdiversiteit aan met een blik op het dierenrijk, waarin niemand opkijkt van een anemoonvis die van geslacht kan veranderen of een zeepaardmannelijke dat jongen in zijn buidel verzorgt.

Een andere kunstenaar onderzocht de kwetsbaarheid van het menselijk lichaam: kinderen konden ervaren hoe het is om met een beperking te leven.

Personeel in de communitytrajecten

In de verschillende communitytrajecten die De Vrijstaat in 2025 in de wijk opzette, was de keuze van de kunstenaars met een bi-culturele achtergrond soms heel vanzelfsprekend. Hoe fijn is het immers wel niet voor een groep Oekraïense vrouwen en kinderen of bewoners van een AZC als de workshop gegeven wordt door iemand die hun taal en culturele achtergrond kent.

Programma: Toegankelijk

De Vrijstaat heeft programma's en activiteiten voor verschillende doelgroepen. Verdiepend programma voor wie al helemaal is gegrepen door de kunst en er misschien wel zijn/haar/hun beroep van wil maken, maar ook kennismakingsactiviteiten voor kinderen en jongeren die zich misschien nog nooit gerealiseerd hebben dat kunst en cultuur ook voor hen interessant kunnen zijn. Dit programma maken we zo toegankelijk mogelijk; inhoudelijk door bijvoorbeeld sport en cultuur te combineren, maar ook financieel: het programma is gratis voor iedereen, of minstens voor deelnemers met een U-pas. In 2025 hebben we ook een proef gedaan met een maandelijkse gratis openstelling van de expo voor U-pashouders. Die pilot leverde nog niet veel bezoekers op, maar heeft wel tot het besluit geleid om de expo in 2026 tijdens de weekendopening aldoor gratis toegankelijk te maken voor U-pashouders. Regelmatig nodigen we groepen met wie we werken uit voor een 'prive-bezoek' aan onze expo, zoals de diverse groepen uit het Communityproject, zie hoofdstuk [Activiteiten - De Vrijstaat in de Wijk](#).

Personeel: Meerkracht

Onze cultuurcoaches proberen kinderen en jongeren te stimuleren om na een kennismaking met cultuur ook een verdiepend programma te gaan volgen op De Vrijstaat of elders in de wijk. Echter, niet al onze programma's zijn gratis en dat is soms een probleem. De cultuurcoach wijst deelnemers en ouders de weg



0

A

S

naar een oplossing. Dat kan zijn de U-pas of het Sport en CultuurFonds. Dit laatste fonds is niet voor iedereen eenvoudig toegankelijk, doordat een intermediair de kinderen daarvoor moet aanmelden en er nauwelijks intermediairs te vinden zijn. Na een gesprek met het fonds kan de cultuurcoach sociaal-maatschappelijk zich aanmelden als intermediair, de zogenaamde Meerkracht.

Plaats: In de wijk

Veel van de activiteiten van De Vrijstaat vinden plaats op onze locatie: daar hebben we alle middelen en ruimte die we nodig hebben. Bovendien is het een inspirerende plek, die creativiteit en vrijheid ademt. Toch vindt niet iedereen de weg naar De Vrijstaat even gemakkelijk, dus is het belangrijk dat wij naar die groepen toegaan. Bovendien was het, in het kader van het nieuw te bouwen Jongerencultuurhuis, voor ons belangrijk om in De Meern & Veldhuizen kwartier te maken.

In 2025 heeft daarom de focus gelegen op het verder uitzetten van activiteiten in de buurten en wijken om ons heen. Dit programma heeft inmiddels een vaste plek in binnen het programma van De Vrijstaat. Meer hierover is te lezen in het hoofdstuk Activiteiten – De Vrijstaat in de wijk.





NETWERKEN EN SCHOLING



Stedelijke netwerken

De Vrijstaat neemt deel aan een groot aantal stedelijke netwerken.

- * De netwerken in het sociaal-maatschappelijke domein (zoals Kunst & Gezondheid, Stadsnetwerk Gelijke Kansen) zijn in eerste instantie het werkgebied van de cultuurcoach sociaal-maatschappelijk, maar ook andere teamleden bezoeken de bijeenkomsten.
- * Bij PACT Utrecht, platform voor meer diversiteit in de culturele sector, is zowel de directie als het educatieve team betrokken.
- * De artistiek directeur is bestuurslid van de Leidsche Rijn Connectie; de zakelijk directeur maakt deel uit van het Wijk-cultuurhuizen overleg.

Zie het hoofdstuk [Samenwerking](#) voor een compleet overzicht van de netwerken waaraan De Vrijstaat zich verbonden heeft.

Creatief Vermogen Utrecht

De artistiek directeur en de cultuurcoach educatie primair onderwijs zijn nauw betrokken bij het lerend netwerk Creatief Vermogen Utrecht, waar De Vrijstaat al sinds de start in 2012 betrokken bij is.

Voor de periode 2025-2028 is De Vrijstaat een hernieuwd meerjarig partnerschap aangegaan met de basisscholen De Achtbaan, SBO De Binnentuin en De Klimroos. In 2025 zijn we ook met een nieuwe partnerschool van start gegaan: De Catharijnepoort. Het partnerschap met De Boomgaard is na 2024 niet verlengd, omdat de nieuwe directeur andere prioriteiten wilde leggen in het leerplan.

Met onze partnerscholen werken we samen aan het ontwikkelen van een creatieve leerlijn rond het expo-programma en het theaterprogramma van De Vrijstaat. Samen zetten we ons in op het verankeren van cultuureducatie in het onderwijsprogram-

ma, deskundigheidsbevordering van leraren, vakintegratie en het verbinden van binnen- en buitenschoolse cultuureducatie.

De jaarlijkse doe-expo en de theatervoorstelling vormen het hart van het educatieve programma van De Vrijstaat. De scholen bezochten in wisselende samenstellingen met de groepen 3 t/m 8 de expo. Groep 5 t/m 8 kreeg na afloop van het bezoek aan de expo een verdiepende les in de klas van een van de kunstenaars. De groepen 6 t/m 8 bezochten de theatervoorstellingen en kregen voorafgaand aan het bezoek een voorbereidende les in de klas door een theaterdocent van De Vrijstaat. Aanvullend daarop hebben onze partnerscholen, in het kader van deskundigheidsbevordering, een docententraining gevolgd en/of Co-Teaching gekregen. Sommige daarvan hebben ook ondersteuning gekregen bij het maken van de groep 8 musical.

Sinds 1 januari 2025 is Cultuur & School penvoerder en coördinator van Creatief Vermogen Utrecht, een lerend netwerk van 17 Utrechtse culturele organisaties en ruim 50 scholen uit zowel het primair- als het voortgezet onderwijs. Artistiek directeur Daphne de Bruin is lid van de inhoudelijke denktank van CVU. Binnen dit lerend netwerk staan drie pijlers rondom samenwerking centraal: van elkaar leren, gezamenlijk uitvoeren en reflecteren. In 2025 stonden verschillende thema's op de agenda, waaronder de koppeling tussen kunsteducatie en burgerschap, de verbinding tussen binnen- en buitenschoolse cultuureducatie, omgaan met verschillende doelgroepen en impact maken en meten.

In het kader van kunsteducatie en burgerschap is De Vrijstaat gevraagd om in oktober een kennis-/workshopsessie te geven tijdens een netwerkbijeenkomst van Creatief Vermogen Utrecht. Vanuit de behoefte om verder de verdieping met elkaar op te zoeken, is als uitkomst van deze dag besloten dat er in 2026 een Lab Burgerschap opgezet zal worden. Hierin zal een werkgroep met verschillende partners uit het lerend netwerk van Creatief Vermogen Utrecht verder met elkaar op onderzoek gaan naar de koppeling tussen kunst en burgerschap en de wensen en behoeften die op dat gebied te vinden zijn binnen het netwerk.



0

A

S

Scholing

Naast de educatief-inhoudelijke scholing binnen het netwerk van CVU zijn er in 2025 nog een aantal scholingsactiviteiten geweest. De teamleden van De Vrijstaat hebben in 2025 gezamenlijk een bezoek gebracht aan de expositie *Veilig Samen Leven*, een imposante en leerzame expositie, die aanleiding was voor gesprekken rond inclusiviteit en veiligheid met de aanwezige kunstenaars. Verder heeft de zakelijk directeur in 2025 de cursus voor preventiemedewerker gevolgd plus een korte training *conflicthantering* voor bestuurders en toezichthouders. In het kader van het toegankelijker maken van de website volgde de communicatiemedewerker de cursus *Schrijven voor B1* bij het VU Talencentrum. Een van de cultuurcoaches bezocht de landelijke *Inspiratiedag voor Buurtsportcoaches en Cultuurcoaches* georganiseerd door de Vereniging Sport en Gemeentes.



0

A

S

COMMUNICATIE & PUBLIEKSBEREIK

Toegankelijke website

De focus van de marketing- en communicatiemedewerker van De Vrijstaat lag in 2025 op het toegankelijker maken van de website; hiervoor had de gemeente een subsidie toegekend. Doel was enerzijds het websitebezoek van mensen met een beperking beter te faciliteren en anderzijds om de informatie over de toegankelijkheid van ons programma op een duidelijkere manier aan te bieden. Een deel van deze aanpassingen maakten de website toegankelijker voor *iedereen*, omdat ze bijdragen aan de structuur en helderheid van de website.

Op iedere activiteitenpagina verwijzen we naar een nieuwe webpagina over toegankelijkheid. Deze hebben we op basis van kennis uit het Vrijstaat-team, Solgu, Possibilize en Accessibility en naar aanleiding van voorbeelden uit de sector flink uitgebreid. Onze office medewerker is de contactpersoon voor vragen omtrent de toegankelijkheid van onze gebouwen en activiteiten.

Verder zijn er in samenwerking met de webbouwer en Accessibility een groot aantal technische aanpassingen gedaan zoals:

- het lettertype is vergroot
- het hoofdmenu blijft altijd zichtbaar
- afbeeldingen hebben een tekstueel alternatief gekregen
- beeldelementen (zoals knoppen) zijn beter zichtbaar
- de structuur is vereenvoudigd
- de website is toegankelijk vanaf het toetsenbord (zonder muis of touchpad)

In september 2025 werd De Vrijstaat genomineerd voor de Toegankelijkheidsprijs van de gemeente Utrecht. We zijn blij met de nominatie en tweede prijs.

De Vrijstaat is partner in het Stadsakkoord Toegankelijkheid. Bezoekers en deelnemers 2024





Cijfers bezoeken/deelname



Theatervoorstelling

Schoolbezoeken en BSO-bezoeken

Exposities

Schoolbezoeken

Festivals



KunstAcademie deelnemers

(incl bezoekers presentaties)

TheaterAcademie

Kunstavantieweek

(in 2025 excl bezoekers eindpresentatie)

Kunst-, Podium- en KookKeet

VrijSprak cratief café

VrijSpel (incl bezoekers eindpresentaties)

Kunst/Mode atelier Atelier

BeatRoots

Communitytrajecten

Sport&cultuurmix

Naschoolse activiteiten

Vrijstaat On Tour

Kunst- en TheaterCarroussel (BSO)

Workshops/lessen op school

Primair onderwijs

Voortgezet Onderwijs

Workshops op evenementen

Overige activiteiten (incl feestjes, cvu, repetities)

Verhuur/medegebruik

Medegebruik jongeren

Totaal

	2025	2024
Theatervoorstelling	390	430
Schoolbezoeken en BSO-bezoeken	806	889
Exposities	827	699
Schoolbezoeken	1005	1295
Festivals	605	1675
KunstAcademie deelnemers (incl bezoekers presentaties)	967	830
TheaterAcademie	674	603
Kunstavantieweek (in 2025 excl bezoekers eindpresentatie)	495	600
Kunst-, Podium- en KookKeet	924	905
VrijSprak cratief café	266	223
VrijSpel (incl bezoekers eindpresentaties)	484	297
Kunst/Mode atelier Atelier	560	230
BeatRoots	103	133
Communitytrajecten	793	
Sport&cultuurmix	736	587
Naschoolse activiteiten	586	
Vrijstaat On Tour	222	453
Kunst- en TheaterCarroussel (BSO)	2030	2771
Workshops/lessen op school		
Primair onderwijs	1500	3666
Voortgezet Onderwijs	1077	727
Workshops op evenementen	0	270
Overige activiteiten (incl feestjes, cvu, repetities)	1305	606
Verhuur/medegebruik	5613	4146
Medegebruik jongeren	1268	1399
Totaal	23.236	23.434

Toelichting bezoek- en deelnamecijfers

Schoolbezoeken: we zagen iets minder leerlingen bij de expo en de voorstelling, omdat we afscheid hebben moeten nemen van partnerschool De Boomgaard, een grote school die altijd met veel klassen onze activiteiten bezocht.

Festival: hieronder scharen we laagdrempelige evenementen. Dit jaar waren dat het jubileumfeest Kunst-SuperMarkt en de Open dag in september.

Kunst en Mode Atelier: hier zien we groei; na een succesvolle pilot in 2024 zijn er dit jaar meerdere Mode-ateliers georganiseerd

Communitytrajecten hadden een belangrijke plek in het programma van 2025, daarom worden ze hier apart weer gegeven. In 2024 werden deze activiteiten geteld onder On Tour. Ook het aantal naschoolse activiteiten is gegroeid en verdienen een eigen plek in de bezoek/deelnemerscijfers. In 2024 werden ze geteld onder workshops/lessen op scholen

Workshops/lessen op scholen PO: dit aantal is lager dan in 2024. Deels door een andere manier van rubriceren, maar voornamelijk doordat er vanwege inkrimping van het budget m.i.v 2025 minder lessen op de partnerscholen gegeven kunnen worden en De Boomgaard als grote partner weg is gevallen.

De inkomsten verhuur vielen tegen in 2025, maar het gebruik steeg. We hadden meer huurders die langdurig bij ons huren en minder eenmalige verhuren met een commerciële karakter.

Verhuur/medegebruik jongeren: hier missen we ten opzichte van 2024 een groot evenement met de HKU: Uncommonground, maar voor het overige geldt: steeds meer jongeren weten De Vrijstaat ook als werkplek te vinden.



ACTIVITEITEN



EXPO & THEATER-
PRODUCTIE

KUNST EN CULTUUR
IN JE VRIJE TIJD

VIJSTAAT
IN DE WIJK

VERDIEPEND
PROGRAMMA JEUGD

JONGEREREN-
PROGRAMMA

JONGEREN
MUZIEKCOMMUNITY

JONGE MAKERS|
ARTISTS IN
RESIDENCE





JUBILEUMPROGRAMMA 15 JAAR DE VRIJSTAAT



In 2025 vierde De Vrijstaat haar vijftienjarig jubileum. Op zondag 31 augustus werd dit bijzondere moment gevierd met een groot openbaar jubileumfeest op en rond het terrein van De Vrijstaat in Leidsche Rijn Centrum. Het evenement bracht kinderen, jongeren, buurtbewoners, partnerorganisaties, scholen, kunstenaars en andere betrokkenen samen en weerspiegelde de centrale rol die De Vrijstaat in de afgelopen vijftien jaar in de wijk heeft vervuld.



Het jubileumfeest stond in het teken van ontmoeting, terugblik en actieve kunstbeoefening en bood een rijk en gevarieerd programma voor een brede doelgroep. De kern van het programma werd gevormd door de Kunst-SUPER-Markt, aangevuld met exposities, optredens, workshops en presentaties.

Kunst-SUPER-Markt

De Kunst-SUPER-Markt was het centrale onderdeel van het jubileumfeest en vormde een laagdrempelig, feestelijk en gratis toegankelijk eendaags festival voor het hele gezin. De markt combineerde elementen van een kunstbeurs, een vrijmarkt, een braderie en een cultureel festival. Bezoekers konden kunst bekijken, maken en – tegen een kleine prijs – aanschaffen. Op de Kunst-SUPER-Markt werd werk gepresenteerd dat was gemaakt door kinderen en jongeren tijdens de Vrijstaat Kunstvakantieweek, die direct aan het jubileum voorafging. Daarnaast boden diverse professionele kunstenaars, die aan De Vrijstaat verbonden zijn, in kraampjes kleinere kunstobjecten aan. Hiermee werd zichtbaar hoe talentontwikkeling en professionele kunstpraktijk binnen De Vrijstaat met elkaar verbonden zijn.

Gedurende de hele middag vonden creatieve en kunstzinnige workshops plaats voor verschillende leeftijden. Deze workshops werden verzorgd door kunstenaars en docenten van De Vrijstaat en door partners zoals KOPA en Sharing Arts Society.

De activiteiten varieerden van beeldende kunst tot gezamenlijke maakactiviteiten en boden bezoekers de mogelijkheid om actief deel te nemen in plaats van alleen te kijken.

Optredens en presentaties

Op het buitenpodium en in de directe omgeving van De Vrijstaat vonden verspreid over de middag diverse optredens plaats. Jongerenbands uit Leidsche Rijn traden op in muziekcafé Trapop!, terwijl ook huurders van De Vrijstaat en andere betrokkenen het podium kregen op het plein. Daarnaast presenteerden de deelnemers van de Kunstvakantieweek hun werk en performances aan het publiek, wat zorgde voor zichtbaarheid en erkenning van hun creatieve proces.

Een bijzonder moment in het programma was de première van de nieuwe promotievideo *De Vrijstaat in beeld*. Deze film, gemaakt door een jonge filmmaker die al jarenlang bij Vrijstaat-activiteiten betrokken is, gaf een eigentijds beeld van De Vrijstaat na de verbouwing van 2022 en markeerde een nieuwe fase in de presentatie van de organisatie.

Expo X Expo

Ter gelegenheid van het jubileum werd tevens de expositie Expo X Expo geopend. Deze tentoonstelling bood een overzicht van vijftien jaar doe-expo's die in de loop der jaren in tentoonstellingsruimte Het Gebouw zijn gepresenteerd. De expo's vormen het hart van het educatieprogramma van De Vrijstaat en zijn door tienduizenden schoolkinderen bezocht.

In Expo X Expo werd werk getoond van meer dan vijftig, veelal jonge, kunstenaars die in de afgelopen jaren bij De Vrijstaat exposeerden en meewerkten aan educatieve programma's. De tentoonstelling fungeerde als terugblik én als inspiratiebron en bleef ook na het jubileumfeest nog enkele maanden zichtbaar voor publiek en scholen.

Fotowedstrijd Buurt in Beeld

Als onderdeel van het jubileumprogramma organiseerde De Vrijstaat de fotowedstrijd *Buurt in Beeld*. Buurtbewoners van alle leeftijden werden uitgenodigd hun blik op Leidsche Rijn Centrum

vast te leggen. De ingezonden foto's werden beoordeeld door een vakkundige jury. De geselecteerde winnaars ontvingen een afdruk op groot formaat en kregen de gelegenheid hun werk te tonen in een mini-expositie in De Vrijstaat. Hiermee werd het perspectief van bewoners actief onderdeel van het jubileum.

Taartbakwedstrijd voor kinderen

Kinderen die in de afgelopen jaren deel hadden genomen aan de KookKeet, een kookcursus voor kinderen op De Vrijstaat, werden uitgenodigd om mee te doen aan een taartbakwedstrijd. Vijftien kinderen deden mee en bakten hun mooiste taart. Een jury bestaande uit een professionele cateraar, de kookdocent en de artistiek directeur van de Vrijstaat proefden en beoordeelden deze taarten en beloonden de drie beste taarten met een prijs. Daarna mocht het publiek genieten van de taarten in de theetuin achter de Boerderij.

Betrokkenheid van scholen en partners

De vier partnerscholen van De Vrijstaat werden nadrukkelijk bij het jubileum betrokken. Zij ontvingen een feestpakket met lesmateriaal rond het thema wensen en vrijheid. Leerlingen maakten vlaggen, geïnspireerd op Tibetaanse gebedsvlaggen, waarop zij hun wensen verbeeldden. Deze vlaggenslingers werden tijdens het jubileumfeest opgehangen op het terrein van De Vrijstaat en vormden een zichtbaar en symbolisch onderdeel van de festiviteiten. Leerlingen en hun ouders/verzorgers werden uitgenodigd om het resultaat tijdens het feest te komen bekijken.

Ook wijkpartners, culturele organisaties en vaste huurders leverden een bijdrage aan het programma. Onder meer WILD producties, Lister, de theaterschool en muziekpartners en muziekcafé Trapop! droegen bij met activiteiten, optredens en faciliteiten, waarmee het jubileum nadrukkelijk een gezamenlijk wijkfeest werd.

Ontmoeting, eten en informele activiteiten

Naast het formele programma was er veel ruimte voor ontmoeting en informele activiteiten. In de Theetuin konden bezoekers

deelnemen aan workshops, spelletjes doen en genieten van thee en huisgemaakte taart. Toko Lo verzorgde Indonesische hapjes, waarmee de vertrouwde samenwerking met deze partner zichtbaar werd voortgezet.

Bereik en betekenis

Het jubileumfeest trok naar schatting 500 bezoekers. Daarnaast bereikten de scholenactiviteiten circa 700 kinderen, namen tientallen jongeren deel aan optredens en presentaties en werd volop gebruikgemaakt van het doorlopende workshop- en marktprogramma. Het evenement maakte zichtbaar hoe De Vrijstaat zich in vijftien jaar heeft ontwikkeld tot een stevig verankerd wijkcultuurhuis, waar kunst, educatie en ontmoeting op natuurlijke wijze samenkomen.

Het jubileum bood niet alleen ruimte voor feest en terugblik, maar bevestigde ook de betekenis van De Vrijstaat als toegankelijke culturele plek voor de wijk en als platform voor jonge makers, kunstenaars en samenwerkingspartners. Het programma werd ondersteund door een bijdrage uit het Initiatieven Fonds en het Ondernemersfonds Utrecht.

DE VRIJSTAAT IS JAAR



D

A

S

EXPO & THEATERPRODUCTIE

De twee hoofdprogramma's van De Vrijstaat zijn de jaarlijkse doe-expo en de theatervoorstelling. Deze twee programma's vormen de basis voor onze samenwerking met basisscholen. Ook zijn ze inspiratiebron voor het uitgebreide buitenschoolse educatie- en talentontwikkelingsprogramma van De Vrijstaat.

EXPO 2025: OM HET LIJF

Inleiding en opzet

In 2025 realiseerden wij bij De Vrijstaat het project *Om het Lijf*: een breed opgezet programma bestaande uit een interactieve doe-expo, een educatief traject met scholen en een reeks community- en doelgroepprogramma's voor kinderen en gezinnen voor wie toegang tot kunst en cultuur niet vanzelfsprekend is. Inhoudelijk sloot het project aan bij ons jaarthema *Voedsel en Gezondheid*.

Met *Om het Lijf* onderzochten we hoe kinderen van 6 tot en met 12 jaar zich kunnen verhouden tot hun eigen lichaam: fysiek, sociaal en emotioneel. We wilden ruimte bieden voor verwondering, verbeelding en reflectie, en stelden vragen over hoe lichamen functioneren, hoe ze worden bekeken en beoordeeld, en hoe ieder lichaam uniek is. Kunst fungeerde daarbij als middel om deze thema's spelenderwijs en laagdrempelig bespreekbaar te maken.





0

DE KUNSTENAARS

A

Lesse van der Veer

Lesse Melijn van der Veer neemt in haar werk de rol aan van wetenschapper, sportinstructeur, priester, toilet dame of wat er anders het beste past om dingen te onderzoeken die zo zichtbaar zijn dat ze onzichtbaar zijn geworden. Het lichaam wordt daarbij een werktuig om te communiceren, herkennen en erkennen. In haar werk nodigt zij het publiek uit om te bevragen waar de realiteit begint en de kinderlijke fantasie eindigt.

Voor *Om het Lijf* koos Lesse twee onderdelen van het lichaam als uitgangspunt. De tong, die van 'mond tot kont' door het lichaam tunnelt, bood een manier om samen te onderzoeken hoe je er zelf van binnen uitziet. De bloedvaten, het wegstelsel van het lichaam, gingen juist een relatie aan met de buitenwereld. Hoe herken je je eigen lichaam in de dagelijkse omgeving? En andersom?

Eveline van Dael

Eveline van Dael raakt, mede door haar ervaring met long covid, gefascineerd en geïnspireerd door het menselijk lichaam. In haar kunst onderzoekt zij het lichaam in al zijn mogelijkheden én onmogelijkheden. Daarnaast is het haar missie om maatschappelijke thema's op een laagdrempelige manier onder de aandacht te brengen. Deze combinatie bracht haar tot het schrijven van het manifest *Verboden Toegankelijk*, waarin zij pleit voor betere toegankelijkheid in musea.

Voor *Om het Lijf* dook Eveline in de wereld van medicijnafval. Van de lelijkheid van afval creëerde zij sculpturen waarmee zij kritisch kijkt naar de kwetsbaarheid van de mens. Die kwetsbaarheid konden bezoekers in *Om het Lijf* ook zelf ervaren: met Evelines werk ontdekten zij hoe het kan zijn om een beperking te hebben. Welke invloed heeft dat op de manier waarop je naar kunst kijkt?

Assmayonaise

Assmayonaise, May van Loenen, is kunstenaar, organisator, queer en recent afgestudeerd aan HKU Fine Art. In diens werk staan kleur, speelsheid en kwetsbaarheid centraal. Het gaat om connectie, niet om perfectie. Hen groeide op met het motto: "Doe maar normaal, dan ben je al gek genoeg." Maar wat is eigenlijk normaal?

In *Om het Lijf* dook Assmayonaise in de fluïditeit van het mens-zijn. Hoe zien en ervaren we ons lichaam? Wat betekent het om je thuis te voelen in je lijf, voorbij sociale normen? De zee geeft Assmayonaise een gevoel van vrijheid en zelfacceptatie als genderqueer mens. Door gender te vergelijken met de zee liet hun zien dat identiteiten net zo vloeiend, kleurrijk en veelzijdig zijn als de oceaan.

Malou Palmboom

Malou Palmboom richt zich in haar werk op artistieke ontmoetingen. Haar werk is theateraal en creëert ruimte om te verwonderen, te experimenteren en te verbinden. Vanuit deze ervaring wordt creativiteit geprikkeld en kan er mede-eigenaarschap ontstaan tussen de kunstenaar en haar publiek. Malou werkt veel met doelgroepen die (nog) niet vaak in aanraking komen met kunst, zoals peuters, vluchtelingen en dementerende ouderen.

Voor *Om het Lijf* ontwierp Malou een ruimte waarin bezoekers konden ervaren dat hun eigen lichaam een kunstwerk kan zijn. Zo werd de huid een canvas, kon kunst via het lichaam ontstaan en transformeerde het lijf plotseling tot sculptuur. Met speelse kostuums en grime ontdekten bezoekers hoeveel ze kunnen veranderen, terwijl ze toch zichzelf blijven.





*“Bij Om Het Lijf bezoek je zowel de binnenkant als de buitenkant van je lichaam. Je leest, je leert en je doet!”
- Kidsproofblogger Marjolein*





De doe-expo: inhoud en artistieke kwaliteit

De kern van het project vormde de interactieve doe-expo *Om het Lijf*, die wij bij De Vrijstaat jaarlijks ontwikkelen in samenwerking met jonge kunstenaars. Voor deze editie werkten vier kunstenaars mee: Eveline Van Dael, Assmayonaise (May van Loenen), Malou Palmboom en Lesse van der Veer. Ieder van hen ontwierp een eigen deel van de expo, geïnspireerd door het menselijk lichaam en uitgewerkt vanuit een persoonlijke artistieke invalshoek.

De expo nodigde kinderen uit om niet alleen te kijken, maar vooral te doen. Zij trokken kostuums aan, betraden installaties, experimenteerden met materialen en dachten via creatieve opdrachten na over hun eigen lichaam. Thema's als kwetsbaarheid, toegankelijkheid, identiteit, verbeeldingskracht en lichamelijke diversiteit kregen op verschillende manieren vorm. De kunstwerken boden meerdere ingangen en niveaus, waardoor kinderen met uiteenlopende achtergronden en ervaringen zich aangesproken konden voelen.

Inclusiviteit en toegankelijkheid waren expliciete uitgangspunten in de totstandkoming van de expo. We ontwierpen de kunstwerken en opdrachten zo dat differentiatie mogelijk was, zowel cognitief als fysiek. Daardoor konden ook kinderen met een beperking of extra ondersteuningsbehoefte actief deelnemen.

Werkproces en organisatie

De ontwikkeling van *Om het Lijf* vond plaats in nauwe samenwerking tussen de kunstenaars en ons educatieve team. Vanaf de start kozen we voor een geïntegreerde aanpak waarin artistieke inhoud, educatie en publieksbegeleiding elkaar versterkten. De kunstenaars werkten niet alleen aan hun installaties, maar waren ook betrokken bij educatieve activiteiten zoals lessen in de klas en workshops.

Begin 2025 kreeg het educatieprogramma te maken met een organisatorische uitdaging door het vertrek van de cultuurcoach primair onderwijs. Deze personele wissel maakte dit een spannend jaar voor de voortgang van het programma. Onze artistiek directeur en educatief medewerker hebben dit tijdelijk intern opgevangen. Vanaf half maart konden we een nieuwe educatiemaker aanstellen, die zich met grote betrokkenheid inzette voor het onderwijsprogramma en het contact met scholen. Dankzij deze inzet kon het educatietraject grotendeels volgens planning worden uitgevoerd.

Flexibiliteit kenmerkte het werkproces. Zowel binnen het onderwijsprogramma als in de communitytrajecten stemden we regelmatig af met scholen en partners om het aanbod zo passend mogelijk te maken voor de specifieke doelgroep. Dat betekende soms het aanpassen van werkvormen, het verkorten of verlengen van trajecten of het verschuiven van accenten in de inhoud.

Bereik en publieksdeelname

De doe-expo was geopend voor gezinnen en groepen op zondagmiddagen en tijdens schoolvakanties. In totaal bezochten 827 bezoekers de expo buiten schoolverband. Daarnaast namen 13 scholen met 55 klassen deel aan het educatieve programma, waarbij expobezoeken werden gecombineerd met voorbereidende of verdiepende lessen in de klas.

De deelnemende scholen waren divers en bestonden uit partnerscholen binnen Creatief Vermogen Utrecht, scholen voor speciaal (basis)onderwijs, scholen voor voortgezet onderwijs, internationale scholen, BSO-groepen en initiatieven als Weekendschool Petje Af.

Docenten gaven aan de actieve werkvormen en de koppeling met burgerschapsvorming zeer te waarderen. Leerlingen werden uitgedaagd om na te denken over zichzelf en de ander, en kregen ruimte om hun observaties en gevoelens te delen. Meer over het programma voor speciale doelgroepen is te lezen in het hoofdstuk [De Vrijstaat in de wijk](#).



Evaluatie

Spanningsvelden en leerpunten

Binnen het project kwamen ook spanningsvelden naar voren, met name rondom gevoelige thema's als identiteit en genderdiversiteit. Een incident tijdens een schoolbezoek leidde tot discussie en maakte duidelijk hoe verschillend scholen en ouders met deze onderwerpen omgaan. Wij concluderen dat dit soort situaties moeilijk volledig te voorkomen zijn, maar zien het aangaan van schurende gesprekken als een wezenlijk onderdeel van kunst- en burgerschapsonderwijs.

Tegelijkertijd leidde het project tot duidelijke leerpunten. Voor toekomstige edities zetten we in op intensievere en explicietere communicatie vooraf met scholen, het actief checken of informatie daadwerkelijk is ontvangen en begrepen, en het ontwikkelen van lesbrieven die kunnen dienen als voorbereiding op een bezoek. Daarbij blijven wij staan voor artistieke vrijheid, inclusie en het bespreekbaar maken van maatschappelijke thema's, steeds in dialoog met onderwijs en partners.

Conclusie en doorwerking

Met *Om het Lijf* realiseerden wij een inhoudelijk sterk en breed gedragen project waarin kunst, educatie en sociaal-maatschappelijke betrokkenheid samenkwamen. Het project bereikte een groot en divers publiek, bood ruimte aan jonge kunstenaars en makers en gaf kinderen en gezinnen de mogelijkheid om op een speelse en betekenisvolle manier stil te staan bij hun eigen lichaam en identiteit.

De ervaringen en inzichten uit *Om het Lijf* vormen een belangrijke basis voor de verdere ontwikkeling van De Vrijstaat als plek waar kunst, educatie en burgerschap elkaar versterken. De kennis die we opdeden over maatwerk, communicatie en het werken met diverse doelgroepen nemen wij mee in toekomstige exposities en programma's.

THEATERVOORSTELLING: LEEUWENSTEIN

Inhoud en thematiek

In 2025 realiseerden wij bij De Vrijstaat de muzikale familievoorstelling *Leeuwenstein*, de zestiende zogenoemde diervoorstelling van het gezelschap. Net als in onze eerdere producties kozen we voor de vorm van een sprookje, waarin actuele maatschappelijke thema's op een toegankelijke maar gelaagde manier worden onderzocht voor een jong publiek. *Leeuwenstein* richt zich op kinderen en volwassenen vanaf 8 jaar en combineert spel, muziek en beeldende vormgeving tot een theatrale totaalervaring.

Het verhaal speelt zich af in Paleis Leeuwenstein, waar roofdieren al generaties lang de macht hebben over de graseters, die als voedselbron worden opgesloten. Wanneer de jonge leeuw Leone de leeftijd bereikt waarop hij gekroond mag worden, komt het bestaande systeem aan het wankelen. Tijdens een ceremonieel kroningsdiner, waarin de graseters per gang worden geselecteerd om opgegeten te worden, ontstaat verzet. Het verhaal ontvouwt zich tot een machtsstrijd waarin vragen centraal staan over wie de regels bepaalt, hoe ongelijkheid wordt gelegitimeerd en welke verantwoordelijkheid individuen dragen binnen een onderdrukkend systeem.

Deze thematiek sluit aan bij ons jaarthema *Lichaam en Gezondheid* en richt zich specifiek op bewustwording rondom voedsel, voedselketens en machtsverhoudingen. Door deze onderwerpen te verbeelden binnen een dierenrijk ontstond ruimte voor reflectie zonder directe moralistische duiding. De voorstelling nodigde het publiek uit om na te denken over status, privileges, solidariteit en verzet, en over de rol die ieder daarin zelf kan innemen.

D

LEEUWENSTEIN

Tekst en regie: Paul Feld

Liedteksten en dramaturgie: Daphne de Bruin

Spel: Freek Aertssen, Olivier Kriek, Myrthe Brinckmann, Daphne de Bruin

Muziek: Jimmie Feld (bandleider), Marijn Kuijman (stage HKU-Musician 3.0) en Auke de Lange (stage HKU Musician 3.0)

Leerlingen van de Vrijstaat TheaterAcademie: Arina, Arwen, Boris, Esben, Evie, Fenne, Flore, Ids, Isa, Jetske, Karsta, Lise, Lucia, Lynn, Mila, Pimme, Rahwa, Robin Anna, Vivian
Leerlingen van basisschool De Klimroos: Chaimaa, Dalida, Mirna, Noor, Noorlina, Olcay, Rouayda, Tasnim

Vormgeving: Kim van der Zijde, Guus Bos (stage HKU- Fashion Design)

Techniek: Charlie Feld (ontwerp en uitvoering)

Educatie/spelcoach: Jente Taborsky

Choreografie: Charlotte van den Reek



Woerd, als onderdeel van het jubileumprogramma rond tien jaar Podium Hoge Woerd. In totaal speelden we 11 voorstellingen, bestaande uit openbare voorstellingen en school- en BSO-voorstellingen.

De openbare voorstellingen trokken gezamenlijk 390 bezoekers. Daarnaast bezochten 806 leerlingen de school- en BSO-voorstellingen. Hoewel het bezoekersaantal bij de openbare voorstellingen lager lag dan aanvankelijk begroot, bereikten we via het onderwijs een groot en inhoudelijk betrokken jong publiek. De combinatie van voorstelling en educatie zorgde voor verdieping en context, waardoor leerlingen actief en voorbereid het theater binnenkwamen.

Educatieve resultaten

Aan de voorstelling was een omvangrijk educatief programma verbonden. In de periode van 19 mei tot en met 13 juni 2025 verzorgden onze theaterdocenten in totaal 25 workshops op basisscholen en BSO-locaties. De workshops richtten zich op thema's als status en machtsverhoudingen, en eetgewoontes en cultuur, en sloten inhoudelijk nauw aan bij de voorstelling. Deze educatieve activiteiten leidden tot reflectieve gesprekken over ongelijkheid, cultuur en identiteit en boden leerlingen ruimte om deze thema's spelenderwijs te onderzoeken. Daarmee functioneerde Leeuwenstein niet alleen als artistieke productie, maar ook als instrument voor burgerschapsvorming en culturele educatie.

Bij partnerschool de Klimroos konden via het talentontwikkelingstraject 12 kinderen na auditie meespelen in de voorstelling. Zij kregen een serie van 8 lessen op school waarin zij repeteerden aan een aantal scènes van de voorstelling. Tijdens de schoolvoorstellingen konden hun medeleerlingen hen zien spelen en fungeren zij ook als rolmodellen voor jonge kinderen.

Reflectie en doorwerking

Artistiek en inhoudelijk werd *Leeuwenstein* positief ontvangen door publiek, cast en makers. De productie bevestigde de kracht van het opgebouwde artistieke team en de gekozen werkwijze. Tegelijkertijd bracht het project ook leerpunten aan het licht, met name rondom repetitietijd en groepsindeling binnen de TheaterAcademie. Deze inzichten nemen we mee in de verdere ontwikkeling van ons werkproces en de opzet van toekomstige producties.

In de loop der jaren hebben wij een artistiek team opgebouwd dat goed op elkaar is ingespeeld, dat vaak aan een half woord genoeg heeft om te begrijpen wat er nodig is en dat daardoor effectief kan werken en het beste in elkaar naar boven haalt. Dat is ook noodzakelijk, gezien de complexiteit van het stroomlijnen van al deze verschillende werkprocessen en het zorgvuldig samenbrengen ervan.

Werken met dit team is voor ons ieder jaar opnieuw een feest. Tegelijkertijd blijven we elkaar uitdagen om de lat hoger te leggen, nieuwe invalshoeken te vinden en familievoorstellingen te maken die inhoudelijk relevant zijn én een spannend verhaal vertellen dat je meeneemt naar een andere wereld. Dat is met *Leeuwenstein* opnieuw gelukt. Het publiek reageerde enthousiast en cast en crew stonden met vertrouwen op de vloer. Het zijn intensieve weken waarin door iedereen keihard wordt gewerkt, maar waar minstens zoveel energie voor terugkomt. De jonge kinderen die voor het eerst op een podium staan, de groei die we bij jongeren zien, de jonge makers die hun eerste stappen zetten als professionals—het zijn mijlpalen die lang blijven hangen. En ondertussen dienen de nieuwe plannen zich alweer aan: wat wordt het volgende thema, hoe gaan we verder? Een duidelijk teken dat we nog niet zijn uitgespeeld.

Tegelijkertijd zien we dat er altijd zaken zijn die beter kunnen of opnieuw moeten worden uitgevonden. De wereld verandert, wij groeien mee en nieuwe vragen, vragen om nieuwe antwoorden.



D

A

S



*"Ik heb geleerd dat dit ook Kunst is!"
- Deelnemer van Weekendschool Petje Af*





D

We merkten dat we door onze groeiende ambities ook tegen grenzen aanlopen. We willen jongeren grotere rollen geven, maar de beschikbare repetitietijd blijft beperkt. In de wekelijkse twee uur repetitietijd moet vaak net te veel gebeuren, waardoor er eigenlijk te weinig ruimte is om scènes met kinderen en jongeren echt eigen te maken. Het gevolg is dat ze pas in een laat stadium aan het daadwerkelijke spelen toekomen.

A

Ook constateren we dat de huidige groepsindeling van de TheaterAcademie op basis van leeftijd (10-12 en 12-17 jaar) niet altijd de beste ontwikkelkansen biedt voor individuele spelers. Leeftijd zegt immers niet automatisch iets over draagkracht of artistieke ontwikkeling.

S

Op basis van deze bevindingen gaan we de lessen en repetities voor het komende seizoen op een andere manier vormgeven.

KENNISMAKEN MET KUNST EN CULTUUR IN JE VRIJE TIJD

Kinderen en jongeren kunnen niet alleen op school, maar ook buitenschools op allerlei manieren kennismaken met kunst en cultuur. De Vrijstaat heeft hiervoor in de loop der jaren diverse programmalijnen ontwikkeld die ieder jaar worden aangevuld en verbeterd. De programma's bestaan uit zowel gratis als betaalde activiteiten, variërend van losse workshops tot korte reeksen.

Programma met BSO's

Kunst- en TheaterCarrousel: een programma voor de BSO in samenwerking met Kind & Co Ludens. Kinderen van de aangesloten BSO's kunnen op hun eigen BSO meedoen aan een kunst- of theaterprogramma. In een serie van 5 lessen van een uur, maken ze kennis met verschillende kanten van theatermaken en beeldende kunst in de breedste zin van het woord. Aan het eind van de serie is er een presentatie voor de ouders. In 2025 werden er 36 Carrouselles gegeven op 13 verschillende BSO's. Daarnaast bezochten 6 BSO groepen in de schoolvakantie de doe-expo; 200 kinderen van de BSO kwamen naar de voorstelling Leeuwenstein en kregen een voorbereidende les op de BSO.

In de maanden januari – april is er op De Vrijstaat een BSO georganiseerd, waarin kinderen van de BSO Onder de Bogen kunstworkshops konden volgen. Het was leuk voor de kinderen om in onze beeldende kunstruimte aan de slag te kunnen gaan. Toch zijn we gestopt met dit project, om dat de personele bezetting niet rondkwam.

Sport & cultuurmix

In de vakanties zijn er op De Vrijstaat twee programma's te bezoeken waarin sportieve en culturele/kunst activiteiten worden aangeboden. De programma's zijn laagdrempelig en gratis toegankelijk. De Vrijstaat organiseert deze programma's in samenwerking met Sport Utrecht, JoU en DOCK. Met de



ACTIVITEITEN

“Het was een groot succes en de deelnemers aan de workshops waren enthousiast.”

- Samira van de Loo, n.a.v. het Communityproject

D

A

S





activiteiten bereiken we veel kinderen en jongeren die nieuwe gezichten zijn voor ons. Daarnaast bieden ze ons de kans om via een gesprekje met de ouders/verzorgers en de deelnemers te peilen waar de wensen en behoeftes liggen in de wijk.

Urban Mix (7+) & Urban Night (12+)

De Urban Mix is een sportieve en creatieve instuif waar kinderen kunnen kennismaken met sport en cultuur. Dit programma vindt plaats in de schoolvakantie en bestaat uit een uitdagende mix van sportieve en culturele activiteiten, veelal in de urban sfeer. De deelnemers kunnen zich bij binnenkomst aanmelden voor verschillende sportieve en creatieve workshops. In 2025 heeft er 3 keer een Urban Mix plaats gevonden: op 26 februari, 30 april en 22 oktober. Gemiddeld zijn er 55 deelnemers. Voor de jongeren is er de Urban Night, met een avondprogramma dat is aangepast aan de leeftijd. Urban Night vond in 2025 plaats op 26 februari, 30 april, 17 juli en 22 oktober en werd bezocht door gemiddeld 60 jongeren.

Een greep uit de creatieve en sportieve activiteiten in 2025: mode & bmx-en; glow-in-the-dark & summertime games; henna & ultimate trefbal. Koken en samen eten is een vast onderdeel van het programma. Voetbal is op veler verzoek een vast onderdeel geworden van de Urban Night.

Vakantie-express (6+)

De Vakantie-express is een wat uitgebreider en meer verdiepend programma dan de Urban mix. In de korte vakanties duurt het twee dagen, in de lange vakantie 4 dagdelen. De deelnemers schrijven zich in voor het hele programma; voor U-pashouders is deelname gratis. De Express data in 2025: 27/28 februari, 1/2 mei, 29 juli t/m 1 augustus, 5 t/m 8 augustus, 23/24 oktober. Gemiddeld werd de Vakantie-express bezocht door 22 deelnemers.

Een greep uit de creatieve en sportieve activiteiten in 2025: Graffiti & Breakdance, Mode uit de moestuin & summertime games, schilderen & steppen/skaten, lampionnen maken & handbal.

Met de zelfgemaakte lampionnen konden de kinderen meelopen in de Sint-Maarten Parade begin november.

Keten (6+ /8+)

De verschillende Keten van De Vrijstaat zijn korte workshopseries van 6 tot 8 bijeenkomsten voor kinderen die willen kennismaken met beeldende kunst, theater en koken.

KookKeet (8+)

Samen met Vrijstaat-kok Sara Janse gaan kinderen aan de slag in de keuken van De Vrijstaat. Tijdens de KookKeet ontwikkelen en verbreden kinderen hun kennis en vaardigheden rondom koken. Zij leren nieuwe gerechten kennen, maken kennis met nieuwe materialen en technieken. In de KookKeet is ook veel aandacht voor gezond eten en zijn alle recepten vegetarisch. Dat wil echter niet zeggen dat er op zijn tijd geen taart gebakken wordt.

Wat de deelnemers maken mogen ze mee naar huis nemen, zodat de rest van de familie het ook kan proeven. Als afsluiting van de reeks werd er door de kinderen gecaterd voor een speciaal evenement: de eindpresentatie van de Vrijstaat Kunst-Academie en een speciale proeverij voor de ouders. Kookthema's in 2025: Regenboog, Rondje om de Wereld, Oerkeuken. Er werden vijf series van 8 lessen gerealiseerd, met gemiddeld 12 deelnemers. De KookKeet is een populair programma dat eigenlijk altijd volgeboekt is.

Grote winst in 2025 is de hulp van 2 vrijwilligers die elke woensdagmiddag de Vrijstaat-kok en de deelnemers bijstaan.

PodiumKeet (6+)

De PodiumKeet is een theater-kennismakingstraject voor jonge kinderen. Samen werken, samen spelen en samen maken staan hierbij centraal. Spelenderwijs leren de deelnemers de verschillende aspecten van theater kennen. Van het verzinnen van verhalen, het bewegen op muziek, het omgaan met tekst tot het bouwen van decors en het maken van kostuums; alles komt aan bod. In zes lessen wordt er toegewerkt naar een korte eindpresentatie waarin het gemaakte werk wordt getoond in een mini-voorstelling.





In de eerste lessenserie stond het thema Spookhuis centraal. De kinderen hebben verschillende personages ontwikkeld (heksen, spoken, vampiers, skeletten, zombies). Daarmee hebben ze diverse spannende scènes gemaakt in verschillende speeltijden. (maskerspel, poppenspel, schrikeffecten). In de beeldende lessen hebben ze poppen gemaakt, maskers ontwikkeld en aan hun kostuums gewerkt. Alles kwam samen in een griezelige eindpresentatie waarin het publiek

In de tweede reeks werd gewerkt op basis van Rosa, de héél héél dappere zalm, een prentenboek over durven, avontuur en fantasie. Er werd een onderwaterwereld gecreëerd waar een school vissen in verschillende situaties terecht komen. De kinderen leerden hoe ze als vissen konden bewegen en hoe ze als een groep bewegingsscènes konden maken waarin steeds een andere emotie centraal stond.

In de beeldende lessen maakten ze een vissenstaart als kostuum, en schilderden zij gezamenlijk een groot schilderij van de onderwaterwereld, maakten decorstukken zoals de golven van de zee en een zon die kon opkomen en ondergaan. Ook deze serie werd afgerond met een presentatie voor ouders, broertjes en zusjes.

De lessen werden verzorgd door theaterdocent Heleen van der Donck, bijgestaan door stagiair Femke Torensma (HKU-theaterdocent) die ook de tweede lessenreeks heeft ontworpen. In totaal werd de Podiumkeet bezocht door 19 deelnemers; 38 bezoekers bezochten de eindpresentaties.

KunstKeet (6+)

In de KunstKeet maken kinderen kennis met beeldende kunst. Per serie wordt er gewerkt met een ander thema waarbij de werkwijze van professionele kunstenaars ter inspiratie wordt gebruikt bij het maken van de lessen. Dit programma is bij uitstek een mogelijkheid voor educatie stagiaires de kans te beïden om een eigen workshopreeks te ontwikkelen. De stagiaires worden begeleid door de educatief medewerker beeldend. Regelmatig wordt er een kunstenaar uitgenodigd om een

masterclass te geven. Ouders/verzorgers mogen de laatste les komen kijken.

In 2025 zijn er 5 series van 6 workshops gegeven:

1. Tekenen en schilderen, met een masterclass van Lesse van der Veer
2. Zintuigen, met een masterclass koken.
3. Mode, een special gegeven door Emma Riethorst, met een masterclass van Tobias van Kaam
4. Lichtsculpturen, in deze serie geen masterclass: kinderen konden meelopen in de Sint Maarten Parade
5. Thuis, rond dit thema werd gewerkt met klei, collages en werd er een 3D huis gebouwd, masterclass: Tonnie Heijdra
6. Er kunnen 12 deelnemers meedoen; de series zijn nagevoel altijd volgeboekt. Kinderen vinden het leuk om te werken met verschillende materialen en technieken en daarbinnen vrij te zijn hoe zij de opdracht invullen. Er zijn kinderen die het hele jaar mee doen maar er is ook veel doorstroom.

Kunstvakantieweek : Kunst-SUPER-markt (8-15 jaar)

Iedere zomer biedt De Vrijstaat een intensief kunstprogramma aan onder de noemer Kunstvakantieweek. In dit programma werken kinderen, jongeren en kunstenaars een week lang met elkaar aan de realisatie van kunstwerken of kunstinstallaties die aan het eind van de week worden gepresenteerd. Spelenderwijs maken de kinderen en jongeren kennis met diverse kunstvormen en is er tijd voor spel, workshops, samen eten en rond het kampvuur zitten. Tijdens de Kunstvakantieweek is De Vrijstaat je huis, leef je het leven van een kunstenaar en is de eindpresentatie een unieke kans om jezelf en je werk aan de wereld te laten zien.

Tijdens de Kunstvakantieweek wordt er gewerkt met drie leeftijdsgroepen: 8-10, 10-12 en 12+ (in principe degenen die na de vakantie naar de middelbare school gaan). De verschillende groepen werken onder leiding van drie kunstenaars aan een feestelijke eindpresentatie.





D

A

S

Dit jaar was de Kunstvakantieweek onderdeel van het jubileumprogramma van De Vrijstaat, de Kunst-SUPER-markt. De kunstenaars en de kinderen maakten gedurende deze week producten, kunstwerken en acts die gepresenteerd werden tijdens het evenement dat het 15-jarig jubileum van De Vrijstaat markeerde. Een activiteitenmarkt voor de hele wijk, onze partners, deelnemers en vrienden.

De dagen bestaan uit een ochtend- en een middagprogramma waarbij de ochtend wordt ingevuld door de cultuurcoaches en vakdocenten uit ons eigen team en de middag wordt ingevuld door kunstenaars en groepsbegeleiders. Zowel in de ochtend als in de middag werd er gewerkt aan producten die verkocht konden worden tijdens de Kunst-SUPER-markt.

Er werd samengewerkt met drie kunstenaars die ieder van hen een groep onder hun hoede namen. De kunstenaars dit jaar waren Emma Riethorst (mode en textiel), Luca Stappers (beeldend) en Maud van Deursen (lichtkunst en techniek).

Emma werkte met de jongste groep aan wandkleden van afvaltextiel en een stoffen tasje met plantenprints die de kinderen maakten met zelfgemaakte verf van natuurlijke materialen.

Maud maakte met de oudste groep lampen en recyclede oude materialen tot prachtige lichtgevende kunstwerken.

Luca liet zich inspireren door vendingmachines en ontwierp samen met de kinderen vernuftige apparaten waar zelfgemaakte snoepsushi werd geserveerd en maakte bento boxen waar oud speelgoed werd verwerkt in kleurrijke deksels.

In de ochtenden werd er hard gewerkt aan een lied en een choreografie waar winkelwagentjes en winkelmandjes een centrale rol speelden, werden er kunstboterhammen gemaakt, ansichtkaarten met groenteportretten ontworpen, reclameposters gemaakt en door de kinderen gekookt zodat er een afdeling food & drinks in de Kunst-SUPER-markt kon worden geopend.

Het was een zeer geslaagde en inspirerende week waarin de kinderen keihard hebben gewerkt om hun eigen Kunst-SUPER-markt vorm te geven en daarmee de basis konden leggen voor een feestelijk evenement op zondag ter afsluiting van de week en het jubileum.





D

A

S



“Ik heb hele leuke coaches ontmoet, les gekregen over het DJ'en maar ook de energie die je eraan kunt uitstralen. Ik heb hier kunnen starten met een hobby waar ik nu veel passie voor heb.”

- Maud, deelnemer Vrijspel





VRIJSTAAT IN DE WIJK

Omdat we merken dat voor sommige doelgroepen de drempel om naar De Vrijstaat te komen (te) hoog is, trekken we met een deel van ons kennismakingsprogramma de wijk in. We werken daarbij samen met verschillende maatschappelijk partners in de wijk. Naast het brengen van een inspirerend programma, geeft Vrijstaat in de Wijk ons de gelegenheid verder te onderzoeken wat er in de wijk leeft en waar kinderen en jongeren behoefte aan hebben, via gesprekken met de deelnemers en de ouders/verzorgers die hen komen brengen.

Mode on Tour

Eind 2024 startte De Vrijstaat met Mode on Tour: workshops rondom mode op verschillende locaties in de wijk. In samenwerking met JoU en DOCK hadden wij deze tour gepland, in de verwachting dat er veel belangstelling zou zijn bij jeugd en jongeren in de wijk. Dat bleek inderdaad het geval, dus wij hebben besloten deze tour in 2025 een vervolg te geven.

Met de Mode on Tour hebben we onze workshop kunnen brengen bij kinderen en jongeren die ons nog niet kenden en die wij veelal nog niet kennen. Het is een laagdrempelige manier om mee te doen aan kunst/cultuur en elkaar te ontmoeten. Elke workshop start op de locatie van de andere organisatie.

Mode in het Buurthuis

Met dezelfde groep als in 2024 hebben we in buurthuis Hoge-weide van DOCK een serie van 6 modeworkshops georganiseerd. Kunstenaar Emma Riethorst werkte met de deelnemers aan: een eigen tas, borduren, mouleren en het maken van patches. Een pittig en leerzaam project dat het in eerste instantie moest doen zonder begeleider vanuit DOCK. Hierdoor duurde het even, voordat de deelnemers en de kunstenaar aan elkaar gewend waren. Er deden 10 kinderen mee tussen de 8-12 jaar.

- Mode in de wintervakantie (12+)
- In de wintervakantie zijn er op verzoek van de partners JoU en

- de Bibliotheek nog twee losse workshops georganiseerd op hun locatie. De workshops duurden 1,5 uur. Bij JoU was de opkomst laag, maar in de Bibliotheek hebben we veel nieuwe jongeren ontmoet. Deelnemers die de smaak te pakken krijgen en graag verder willen, verwijzen we door naar het ModeAtelier op De Vrijstaat.

Naschoolse Wijkactiviteiten

Voor Brede School Utrecht (locaties 't Zand en Klimroos) ontwikkelde De Vrijstaat verschillende naschoolse wijkactiviteiten, zoals de Dag van Natuur & Cultuur.

Daarnaast was De Vrijstaat te vinden bij de verlengde schooldag (VSD) op OBS De Klimroos. Dit programma biedt leerlingen na schooltijd diverse sportieve, creatieve en educatieve activiteiten aan. Het wordt ingezet om talenten te ontwikkelen en de ontwikkeling van kinderen te stimuleren. De Vrijstaat ontwikkelde voor dit VSD-programma:

Creatief in de Moestuïn, een workshopserie waarin kinderen van alles hebben geleerd over de natuur, textiel en duurzaamheid.

Maakplaats, waarin kinderen acht woensdagmiddagen creatief aan de slag zijn gegaan met de computer én techniek.

Communitytrajecten

Naast het reguliere publieks- en onderwijsprogramma ontwikkelde De Vrijstaat een reeks communitytrajecten voor kinderen en gezinnen die minder vanzelfsprekend deelnemen aan culturele activiteiten. Deze trajecten waren los-vast verbonden met de expo en het jaarthema en werden uitgevoerd in samenwerking met maatschappelijke organisaties.

Er werd gewerkt met Oekraïense vluchtelingen, bewoners van vrouwenopvang Moviera, gezinnen in AZC's, leerlingen van de Taalschool en deelnemers van Weekendschool Petje Af. Elk traject werd op maat ontwikkeld, rekening houdend met taal, culturele achtergrond, veiligheid en draagkracht van de deelnemers.

Aangezien de wensen van de groep de basis vormden voor de inhoud van de trajecten, varieerde deze sterk per groep. Een



D

A

S

aantal behandelde onderwerpen is keramiek, textiel, mode, koken, verhalen, verzamelen en beeldend werken. De nadruk lag op ontmoeting, eigenaarschap en expressie. In meerdere trajecten werden feestelijke presentaties georganiseerd, zoals gezamenlijke maaltijden, exposities of boekpresentaties, waarbij ook familie en begeleiders werden betrokken.

Deze communitytrajecten leverden niet alleen artistieke resultaten op, maar droegen ook bij aan onderlinge sociale verbinding, zelfvertrouwen en zichtbaar plezier bij de deelnemers. Partnerorganisaties gaven aan grote meerwaarde te zien in de samenwerking en spraken de wens uit om deze in de toekomst voort te zetten. Een waardevol project voor beide partijen dat we in 2026 graag willen voortzetten.

AMV-huis

In dit huis in De Meern wonen 16 tot 20 alleenstaande minderjarige vreemdelingen. Om de twee weken is de cultuurcoach, die zich specifiek richt op het sociaal-maatschappelijk domein, aanwezig in het huis om met de bewoners iets kunstzinnigs of creatiefs te doen; wat dat is wordt door de groep bepaald. De cultuurcoach is afgestudeerd theatervormgever, heeft een eigen kunstenaarspraktijk en kan goed uit de voeten met verschillende kunstvormen. Soms nodigt zij een andere kunstenaar uit om een masterclass te geven in een discipline die zij niet zelf in huis heeft.

Ook in deze groep blijkt alles rond mode erg in de smaak te vallen, dus is er in 2025 veel aandacht besteed aan deze discipline. Intussen is er alle tijd om te praten en elkaar beter te leren kennen; ook fijn voor nieuwe bewoners om hieraan mee te doen.

Het COA is erg positief over de bijdrage van De Vrijstaat en zou graag zien dat we dit project in 2026 voortzetten.



DE VRIJSTAAT IN DE WIJK



De Vrijstaat

- 1 Basisschool de Achtbaan
- 2 Brede School De Klimroos
- 3 SBO De Binnentuin
- 4 Basisschool Catharijnepoort
- 5 Academie10
- 6 Leidsche Rijn College
- 7 Amadeus Lyceum
- 8 AZC Oog in Al
- 9 Raum/Berlijnplein
- 10 Taalschool Leidsche Rijn
- 11 Brede School 't Zand
- 12 Bibliotheek Leidsche Rijn
- 13 Podium Hoge Woerd
- 14 AMV huis
- 15 Dock De Pijler
- 16 Moviera
- 17 Dock/JoU Hoge Weide
- 18 Dock Terweide
- 19 Internationale school
- 20 Petje af
- 21 X11

- 22 Basisschool De Oase
 - 23 Basisschool de Ridderhof
 - 24 Willibrordschool
 - 25 Oekraïense opvang
- Diverse BSO's



ACTIVITEITEN

D

A

S

“Sara geniet altijd enorm van de KunstCarrousel. Ze komt elke keer weer zo enthousiast thuis. Het is voor haar echt een creatieve uitlaatklep.”
- Ouder van een kind uit de KunstCarrousel





VERDIEPEND PROGRAMMA JEUGD

Als deelnemers na de kennismakingsprogramma's echt enthousiast zijn geworden over kunst, kunnen ze bij De Vrijstaat doorstromen naar een verdiepend programma. De KunstAcademie en de TheaterAcademie zijn echte Vrijstaat-klassiekers waar veel kinderen/jongeren jaar na jaar terugkomen. In het hoofdstuk Jongerenprogramma is meer verdiepend programma te vinden, waaronder KunstAtelier en ModeAtelier

KunstAcademie (9-15 jaar)

Op de KunstAcademie gaan kinderen en jongeren met een kunstenaar aan de slag. De deelnemers leren uitdagende technieken en vaardigheden en komen in aanraking met de creatieve praktijk van beeldend kunstenaars. De reeks wordt afgesloten met een feestelijke eindpresentatie. De KunstAcademie is een praktijkgerichte leeromgeving, waar deelnemers hun talent kunnen ontwikkelen en groeien in hun eigen kunstenaarschap. De kunstenaars ontwikkelen hun eigen programma en worden hierin bijgestaan door een educatief medewerker van de Vrijstaat. Elke tien weken wisselt de kunstenaar. Eigenaarschap van de deelnemers is een belangrijk aspect van de KunstAcademie.

Als ze 12 jaar oud zijn kunnen deelnemers overstappen naar het KunstAtelier of het ModeAtelier, maar kunnen ook nog langer op de Academie blijven.

Programma 2025

Januari - maart: Digitale Media, kunstenaar: Maud van Deursen
Samen met Maud hebben de deelnemers gewerkt aan het project Future Thinking. Er zijn nieuwe technieken geleerd zoals 3D printen en lasersnijden. De deelnemers hebben ook allemaal een draagbare gadget voor de toekomst gemaakt. Door de samenwerking met de Bibliotheek konden de deelnemers gebruik maken van een echte lasersnijder.

April - juli: Kunst in de openbare ruimte. Kunstenaar: Emmy van de Grift

De deelnemers hebben tijdens dit blok kennisgemaakt met glasfusing en glas in lood. Ze hebben leren glas snijden, loodknippen en met glaspoeders werken.

September - december: Beeldende kunst. Kunstenaar: Eveline van Dael
Samen met Eveline zijn de deelnemers in het lichaam gedoken. Door middel van verschillende technieken zoals collageren, weven, linodrukken en naaien hebben zij wandkleden ontworpen.
In 2025 hebben 23 deelnemers zich ingeschreven voor de KunstAcademie.

TheaterAcademie (10+)

In drie series van acht bijeenkomsten werkten 18 deelnemers van de TheaterAcademie toe naar het meespelen in de voorstelling Leeuwenstein.

In het eerste blok van de TheaterAcademie krijg je elementaire spellessen en werk je aan je basisvaardigheden. Je leert je lichaam als je belangrijkste instrument kennen via fysieke trainingen, oefeningen en improvisaties.

Tijdens het tweede blok staat het ontwikkelen van personages en scènes centraal. Je maakt een eigen voorstelling, die we tijdens de laatste les van het blok spelen voor publiek.

In het laatste blok repeteer je met de professionele acteurs en regisseur voor de voorstelling in juni. Uiteindelijk komt alles samen in de montageweek die voorafgaat aan de voorstellingsreeks.

De spelers waren verdeeld in twee groepen op basis van leeftijd en ervaring. Bij de ervaren deelnemers lag de focus meer op het ontwikkelen van hun eigen personages en tekstbehandeling; bij de minder ervaren groep lag de nadruk meer op fysiek spel en werkten ze aan groepsscènes. In mei kwam de hele cast samen om de voorstelling tot een geheel te maken. Voor meer info zie het verslag van de voorstelling op pagina 50.

De lessen werden gegeven door Jente Taborsky, Maxime Vandommele en Daphne de Bruin.



D

A

S

JONGERENPROGRAMMA

Vrijspraak Creatief café

In het Vrijspraak Creatief Café kan iedereen van 12 t/m 16 jaar op vrijdagavond chillen, eten en deelnemen aan verschillende culturele activiteiten. Samen koken en eten is een belangrijk onderdeel van het Café-programma. Een reeks van het Vrijspraak Creatief Café bestaat uit tien avonden, in 2025 zijn er drie reeksen geweest.

In de eerste bijeenkomst van elke nieuwe serie van tien, bespreken we met de jongeren het thema en de activiteiten die daar volgens hen bij zouden kunnen horen; aan de hand daarvan maakt de cultuurcoach een programma. Thema's in 2025 waren: Challenge Yourself (met allerlei bordspellen, ook zelf spellen maken), Tune In (met diverse muziekactiviteiten) en Game Over & Beyond (met allerlei activiteiten rond games, Allerzielen en Halloween).

Dit jaar heeft de Vrijspraak community die in 2024 ontstond zich gestabiliseerd tot een groep van 12 deelnemers die regelmatig komen. De huidige groep heeft niet zoveel behoefte aan het organiseren van een eigen jongerenfestival, maar sluit een reeks liever af met een gezellige avond met een barbecue of een wintertuinfeest.

Kunstatelier & Modeatelier (12+ jaar)

Voor jongeren van 12 jaar en ouder die behoefte hebben om meer hun eigen creatieve weg te gaan en zich niet meer zo thuis voelen in een groep waarin ook jongere kinderen zitten, is er het KunstAtelier: een open atelier waar jongeren onder begeleiding van een vakdocent aan de slag kunnen gaan met hun eigen creatieve ideeën. Ze werken aan de kunst die zij leuk en belangrijk vinden om te maken. Jongeren kunnen zich inschrijven voor een serie van tien bijeenkomsten. Het atelier werd in 2025 begeleid door beeldend kunstenaar Minoesch Beeldstroo. In 2025 bezochten 25 deelnemers het KunstAtelier, meerdere van hen kwamen het hele jaar.

De mogelijkheid om zelfstandig te kunnen werken vinden de jongeren fijn, maar we zien ook dat er soms uitdaging mist. In 2026 doen we een test met een nieuwe insteek waarbij we in





D

A

S

rondom tekenen en schilderen. Ook in dit programma is er natuurlijk alle ruimte om zelfstandig te werken met deze nieuwe geleerde technieken. Daarnaast zullen we de deelnemers stimuleren om gebruik te maken van de mogelijkheid om een specifieke kunstenaar uit te nodigen voor een Masterclass.

Omdat er naar aanleiding van het programma Mode Tour vragen kwamen naar een verdiepende opvolger, zijn we in 2025 gestart met ModeAtelier volgens een vergelijkbare opzet als het KunstAtelier. In het ModeAtelier waren de kunstenaars Emma Riethorst, Pleun Verhees en Sonja Veldkamp afwisselend aanwezig voor inspiratie en begeleiding. Er zijn vier series georganiseerd van acht bijeenkomsten, met gemiddeld tien deelnemers.

De deelnemers zijn enthousiast over de vrijheid om eigen werk te maken dat ze daarna ook daadwerkelijk kunnen gebruiken. Te veel theorie wordt echter niet gewaardeerd. De kunstenaars vinden het begeleiden in de eigen creativiteit leuk en inspirerend. Er was bij elk blok een stagiaire aanwezig, die een welkome praktische hulp was bij het werken met alle materialen en machines.

VrijSpel (16+ jaar)

VrijSpel is een traject waar jongeren hun eigen project kunnen pitchen en verwezenlijken op het gebied van kunst en cultuur. Heb je een plan voor een creatief project maar weet je nog niet zo goed hoe je dit moet aanpakken? Dan kun je bij VrijSpel terecht. Samen kijken we naar wat de jongeren nodig hebben om hun project te realiseren en wordt er een coach gezocht die hen in het artistieke proces kan begeleiden. De deelnemers laten het resultaat en de weg er naartoe zien op gezamenlijke eindpresentaties.

Per kalenderjaar zijn er twee periodes van vier maanden waaraan verschillende VrijSpellers kunnen deelnemen: september – januari en februari – juni. De periodes worden afgesloten met een openbare presentatie.

Periode 1

Kaya Panhuizen (18 jaar) werkte aan haar portfolio om toelating te doen voor fine arts en IMD. Zij maakte hiervoor verschillende installaties en performances. Ze heeft een aantal maanden in het Zomerhuis kunnen werken en kreeg coaching van een van onze freelancers BK/performatieve kunst, Engel P-Luck. Kaya is inmiddels aangenomen op de Willem de Kooning Academie in Den Haag.

Paulien Wesselink (23 jaar) heeft in de afgelopen jaren aan een roman gewerkt. Zij wilde deze graag herschrijven zodat het manuscript zodanig sterk zou zijn dat ze het naar een uitgever kan sturen. Zij heeft coaching gehad van schrijver Enne Koens die haar veel heeft kunnen leren over hoe je een verhaal kunt schrijven en haar begeleid in het herschrijven. Er ligt nu een mooi werk waar zij hopelijk een uitgever voor gaat vinden.

Mathilde Gommers (24 jaar) heeft net haar BA Antropologie afgerond en wilde toelating doen voor de master Fine Art. Zij wil graag haar antropologisch onderzoek naar de relatie tussen mens en natuur vanuit een beeldende benadering vormgeven. Zij maakte een korte documentaire en onderzocht hoe zij verschillende beeldende technieken kon inzetten voor haar onderzoek. Op basis hiervan maakte zij een portfolio en formuleerde een onderzoeksvraag voor haar master. Zij is inmiddels toegelaten tot de opleiding. Mathilde werd begeleid door kunstenaar Niek van der Veer (BK/ grafische vormgeving en mediadesign).

Periode 2

Mex Ruizen (16 jaar) is een creatieve jonge meid die via haar ouders bij VrijSpel terecht kwam. Zij is al geruime tijd thuis en vindt het moeilijk om deel te nemen aan het sociale leven. VrijSpel bood haar een manier om samen met een coach en een vriendin haar eerste activiteiten buitenshuis op te pakken in een beschermde en veilige omgeving. Samen met haar coach Cika Schulz onderzocht zij hoe ze door graffiti en grote wand-schilderingen uiting kon geven aan haar gevoelens. Gezien haar omstandigheden heeft zij niet meegedaan aan de openbare presentatie.



D

A

S

Mandy Koopman (20 jaar) is een jonge rapper die op zoek was naar een omgeving om meer verdieping te ontwikkelen in haar werk en een stap te zetten naar een professionele beroepspraktijk. Zij werd hierbij gecoacht door rapper J.A.E. die ook als jongerencultuurcoach op De Vrijstaat werkzaam was en door Jimmie Feld die met haar in de studio werkte aan een aantal demo's van haar nummers.

Mandy mocht ook deelnemen aan het BeatRoots muzieklab van De Vrijstaat waar zij onderdeel kon worden van een bredere muziekcommunity. Hier kon zij inspiratie en input krijgen op haar werk en zich verder ontwikkelen als artiest. Tijdens de eindpresentatie gaf zij een optreden van een half uur waarbij zij haar nieuwe nummers lanceerde.

The Flying Beans (band 17+) was winnaar van de Grote Prijs van Leidsche Rijn. De Vrijstaat biedt de winnaars een VrijSpel traject aan waarin zij kunnen kiezen wat hen verder kan helpen als beginnende band. Omdat deze band nog weinig eigen repertoire had lag de focus in dit traject op het ontwikkelen van een eigen sound en inzicht krijgen op het proces hoe je als band gezamenlijk aan nieuwe nummers kunt werken. Zij werden hierbij gecoacht door muzikant Elijah Hill. Tijdens de VrijSpel periode maakten zij drie nieuwe nummers die zij met een geslaagd optreden lanceerden.

Lars Nieuwenhuis (19 jaar) had een tussenjaar en wilde graag een theatersolo maken en daar een bestaande theatertekst voor gebruiken. Hij wil graag naar de acteursopleiding maar is dit jaar afgewezen. Daarom wil hij graag meer ervaring opdoen met het spelen van monologen met het oog op de audities die hij ook komend jaar gaat doen. Lars heeft als jongere al vaker meegedaan aan projecten van De Vrijstaat. Schrijver en regisseur Paul Feld heeft Lars gecoacht in dit traject en hem geholpen een solovoorstelling van 30 minuten te maken. Lars is inmiddels aangenomen op de theatervooropleiding in Amersfoort.





D

A

S

Voortgezet Onderwijs: Workshops op maat

De Vrijstaat wordt regelmatig gevraagd om workshops te ontwikkelen voor het voortgezet onderwijs. Met scholen in ons stadsdeel zoals Academie10 en het Amadeus Lyceum werken we al jaren samen. Ook scholen buiten Leidsche Rijn weten ons te vinden; ook daar zitten leerlingen op die uit onze wijk komen.

Voor ons is het werken met het VO een uitgelezen kans om te peilen waar jongeren behoefte aan hebben in hun vrije tijd. We geven workshops op de scholen, maar nodigen de klassen ook graag uit op onze locatie, zodat zij die leren kennen en de drempel om naar De Vrijstaat te komen lager wordt.

Workshops en programma's in 2025:

- Mind the Gap voor leerjaar twee van het Amadeus Lyceum: Op De Vrijstaat krijgen de jongeren workshops fotografie en productdesign; deze workshops zijn onderdeel van een breder programma op school waarin Jongeren onderzoek doen naar mensen die afstand ervaren tot de maatschappij.
- X11 start het schooljaar voor de brugklassen altijd met een activiteitenweek, met daarin een workshopdag bij De Vrijstaat. 80 leerlingen bezochten dit jaar de boerderij en namen deel aan workshops rap, schermen, koken en breakdance.
- Extramadeus Mode is een naschools programma voor de onderbouw van het Amadeus Lyceum, waarvoor leerlingen zichzelf kunnen opgeven. Op verzoek van de school heeft de Vrijstaat een serie van acht workshops ontwikkeld, samen met kunstenaar Emma Riethorst. Hieraan hebben tien jongeren meegedaan. De workshops vonden plaats op onze eigen locatie. Op school is een grootse eindpresentatie georganiseerd die werd bezocht door 100 medeleerlingen en familieleden. Dit is een samenwerking die beide partijen graag willen voorzetten; in december '25 is er alweer een nieuw programma van start gegaan.
- Met Academie10 hebben we de afspraak dat De Vrijstaat onderdeel uitmaakt van het programma Maatschappelijke

Stage. Een aantal keren per jaar komt er een groep van ca.15 leerlingen langs op de Vrijstaat om ons op allerlei manieren helpen: de leerlingen denken mee over het programma en de opzet van het Jongerencultuurhuis, of doen bijvoorbeeld gezamenlijk tuin- of schilderklussen.

Verder vonden er in 2025 plaats: een workshopprogramma + expo-bezoek voor de brugklassen van het Amadeus Lyceum, een graffiti workshop voor MPower en een workshopprogramma voor de School aan de Singel. Deze laatste twee scholen zijn nieuwe contacten voor De Vrijstaat.

Vrije ruimte

Omdat jongeren zelf veel zeggenschap hebben in de jongerenactiviteiten en programma's die plaatsvinden op de Vrijstaat, is het van belang dat we flexibel kunnen inspelen op nieuwe ideeën. Daarom hebben wij op onze begroting altijd een budget getiteld "Vrije ruimte." In dit kader vonden er in 2025 twee activiteiten plaats.

Jongerenfestival BLIK

Een van onze Vrijspellers Kaya van Panhuizen heeft een plan ingediend bij STAD voor het organiseren van een jongeren-kunstfestival onder de titel BLIK. Haar plan is aangenomen en op 22 augustus heeft zij in samenwerking met STAD en een groep vrijwilligers op De Vrijstaat het festival georganiseerd. Voor dit project ontving zij een kleine subsidie. Het festival was een groot succes en er zijn ongeveer 150 jongeren bij dit evenement geweest. Het project werd gedragen door een brede creatieve community van jongeren tussen de 18 en 26 jaar. Er waren diverse workshops en optredens, een open podium waar veel jongeren hun (spoken-word) werk lieten zien. Via social media wist Blik een grote groep jongeren aan te spreken die interessant zijn voor De Vrijstaat. Wij hebben Kaya aangeboden dat zij volgend jaar weer zo'n festival mag organiseren met geld uit ons jongerenbudget.





Podium Takeover

De Vrijstaat is een samenwerking aangegaan met Cultuur19 voor het project Podium Takeover, een programma geïnitieerd door Cultuur19/KLUB19 en Podium Hoge Woerd. In dit project is het de bedoeling dat jongeren voor een dag Podium Hoge Woerd “overnemen” en daar een show presenteren die zij in de drie maanden daarvoor in diverse bijeenkomsten hebben voorbereid. De Vrijstaat verzorgde de workshops Muziek en Vormgeving (kostuum, decor/toneelbeeld).

De presentatie vond plaats op zaterdag 12 april in Podium Hoge Woerd.

Hoewel de presentatie een groot succes was, waren we niet erg tevreden over de rol die De Vrijstaat binnen dit project kon vervullen.

Er waren weinig jongeren die zich opgaven voor de groepen vormgeving en muziek. Dat betekende dat wij een grote investering deden in verhouding tot het aantal deelnemers. Onze cultuurcoaches waren wekelijks flink wat uren kwijt aan dit project. Gezien het beperkte aantal uren dat zij tot hun beschikking hebben, denken wij dat wij die volgend jaar beter in kunnen zetten voor ons eigen jongerenprogramma.

Met Cultuur 19 zullen wij kijken of wij op een andere manier bij kunnen dragen aan de Podium Takeover op een wijze die beter aansluit bij onze werkwijze en onze programma's in een meer effectieve vorm aan elkaar verbindt.

JONGEREN: MUZIEKCOMMUNITY

BeatRoots

BeatRoots is een muziek community en een maandelijks muzieklab waar cross-overs worden onderzocht tussen instrumentalist, componisten, sound-designers en producenten. Als innovatieplek waar jonge muzikanten in de breedste zin van het woord kunnen experimenteren met hun makerschap, is

BeatRoots een waardevolle aanvulling voor Leidsche Rijn-Vleuten de Meern.

De initiatiefnemers van deze community hebben allemaal hun roots op De Vrijstaat als muzikant in een van de Vrijstaatvoorstellingen en/of als deelnemer aan VrijSpel. Bij BeatRoots stappen zij in de rol van inspirator, coach en rolmodel voor de jongeren.

Maandelijks organiseren zij een BeatRoots sessie waar je als jonge muzikant gratis aan kunt deelnemen. Er wordt eerst gezamenlijk gegeten en gekookt, waarna er ruimte is om binnen het thema van de avond je projecten te laten horen en samen muziek te maken. Muzikanten kiezen zelf waaraan ze willen werken bij deze sessies en worden gecoacht bij hun eigen specifieke vragen.

In de zomer en winter vindt er een meerdaagse workout plaats waarbij de deelnemers nieuwe allianties smeden, composities schrijven, masterclasses volgen en muziek-challenges aangaan.

Studio Vrijstaat

Met een goed geoutilleerde en geïsoleerde muziekstudio in de Wagenshuur heeft De Vrijstaat een fantastische plek om muziekactiviteiten voor jongeren en jonge makers te faciliteren. Jongeren kunnen gratis gebruik maken van deze studio. De studio is dagelijks in gebruik door veel verschillende bands, muzikanten en producers. Coaches begeleiden de jongeren bij hun individuele hulpvragen op het gebied van opnemen, mixen, albumrelease, compositie of songwriting.

Door bandborrels te organiseren leren de diverse bands en muzikanten die de studio gebruiken elkaar beter kennen en daar komen dan weer nieuwe collabs uit voort, die wij kunnen faciliteren en ondersteunen. We zien dat er een enorme behoefte is aan oefenruimte voor jonge bands en muziekmakers. In dit jaar waren acht bands op wekelijkse basis actief in de muziekstudio aangevuld met veel losse aanvragen van muzikanten voor incidentele repetities en het maken van opnames, demo's en het mixen en produceren van eigen werk. Deze community uitbreiden en versterken is een wens voor de komende periode.





Muziektheaterband

De band die de livemuziek bij de jaarlijkse Vrijstaatvoorstellingen verzorgt, wordt samengesteld uit jonge muzikanten en beginnende makers. Dat kunnen studenten zijn van verschillende muziekopleidingen of jonge muzikanten die werkervaring op willen doen in een professionele omgeving. De band wordt begeleid door een bandleider die zelf ook als jonge muzikant bij De Vrijstaat is begonnen. In dit traject werken ze nauw samen met de regisseur en componeren zelf de muziek bij de productie. Zo krijgen ze de ruimte om hun eigen talenten te ontwikkelen en om aan hun eigen leerdoelen te werken. De band speelt live bij de voorstellingen.

JONGE MAKERS: ARTISTS IN RESIDENCE

In 2025 had De Vrijstaat nog steeds de beschikking over het Zomerhuis, het woonhuis naast onze grote Boerderij. Al was gedurende het jaar onzeker hoe lang wij nog over de ruimte konden beschikken, we hebben hem toch kunnen inzetten als plek voor Artists in Residence. Jonge, beginnende kunstenaars kunnen hier gedurende een aantal maanden hun werkplek inrichten en werken aan een eigen project. De Vrijstaat faciliteert en ondersteunt daarmee jonge makers die bezig zijn hun beroepspraktijk op te bouwen. Daarnaast krijgen zij ondersteuning via coaching gesprekken met Daphne de Bruin; met haar kunnen ze sparren over hun artistieke proces. Een residentie wordt afgesloten met een voorstelling of performance op De Vrijstaat.

Elijah Hill

In de periode september 2024 - juni 2025 was muzikant Elijah Hill artist in residence in het Zomerhuis van De Vrijstaat. Hij heeft zijn opleiding aan de HKU-Musician 3.0 twee jaar geleden afgerond en wilde een onderzoek doen naar hoe hij zich als performer verder kon ontwikkelen. Elijah komt uit Nieuw-Zeeland en is in afwachting van een verblijfsvergunning.

Tijdens zijn residency heeft hij ter ondersteuning tien uur coaching gehad van schrijver en regisseur Paul Feld. De eindpresentatie 'Bob Death' is op De Vrijstaat vlak voor de zomervakantie gespeeld. Een verrassende one-man show van 40 minuten voor een publiek van jonge muzikanten. Elijah heeft met dit onderzoek nieuwe kanten van zichzelf kunnen ontdekken.

STAAT theater

In de tweede helft van 2025 startte STAAT met een residentie van een jaar op De Vrijstaat. Dit jonge muziektheatergezelschap bracht zijn eerste voorstelling ECHO uit in 2024 en werkte toe naar een tweede productie die in 2026 uitkomt. Jimmie Feld en Daniel van Boom zijn geen onbekenden op De Vrijstaat. Beiden zijn hier als jonge muzikanten begonnen en tevens oprichters van BeatRoots waar zij de rol van coach vervullen. Als uitvoerende makers bij STAAT was het dan ook een logische stap om door te stromen als Artist in Residence.

Zij werden gecoacht door Daphne de Bruin, die hen heeft geholpen bij het maken van een subsidieaanvraag voor hun voorstelling STAAT van Zijn en het oprichten van een eigen stichting. Daarnaast hebben zij de ruimte gekregen om in de studio hun muziek voor de voorstelling te ontwikkelen en op te nemen en in de theaterzaal te repeteren aan de productie. In april zal hun voorstelling op De Vrijstaat te zien zijn en een kleine tour langs verschillende podia maken.



SAMENWERKING

D

A

S

*“Ik vind het leuk want vriendschappen worden beter en je moet samen werken. Ook ga je dit nooit vergeten.”
- Mirna, theatertraject Klimroos*



D

WORKSHOPBEGELEIDERS

- Anne Lotte Chavernac
- Cika Schulz
- Chloé Blansjaar
- DJ Murat
- Della Dix
- Emma Riethorst
- Heleen van der Donk
- Iris-Sanne van der Aar
- Laura Groeneveld
- Minoesch Beeldstroo
- Maud van Deursen
- Niek van der Veer
- Tobias van Kaam
- Sara Janse
- Veerle van der Veer

A

S

OVERIGE FREELANCE

- Armani van Engelen (techniek)
- Iwan Kolk (techniek)
- Jade de Bie (communicatie)

STAGIAIRS

- Anne-Lotte Chavernac, Docent beeldende kunst, Breitner Academie, Amsterdam
- Anniek de Wolf, Illustratie, HKU
- Auke de Lange, Musician 3.0, HKU
- Femke Torensma, Docent Theater, Fontys Academy of the Arts, Tilburg
- Guus Bos, Fashion design, HKU
- Hannah Kluytenaar, HKU Fine art en Design in Education
- Hellen Ayella, HKU Fine art en Design in Education
- Isabel van den Berg, AD Social Work, Hogeschool Utrecht
- Jane Huizenga, Kunst en Economie, HKU
- Jonna Broekhuizen, Game Art, grafisch Lyceum Utrecht
- Lotte Ketelaar, Docent beeldende kunst en vormgeving, ArtEZ, Arnhem
- Marijn Kuilen, Musician 3.0, HKU

- Mira Maria Struijk, Beeldende kunst en vormgeving, ArtEZ, Arnhem
- Nikki Weber, HKU Fine art en Design in Education
- Aylin Yasin, Diara Bah, Zeyneb Karadavut, Leidsche Rijn College
- Manilo Refos, Nina van Baak, Josh Nijen Twilhaar, 2e jaars HKU docent beeldende kunst

VRIJWILLIGERS

- Cameron Hoitink
- Myrthe Brinkman
- Maureen Hetterschijf
- Bart van der Putte

KUNSTENAARS

- Avan Omar – Communitytrajecten
- Britt Dorenbosch - Vrijspel
- Charlie Feld –Theatervoorstelling
- Cika Annemae - ZomerExpress
- Daniel van Boom – BeatRoots, Artists in residence
- Elijah Hill – VrijSpel, Artists in residence
- Enne Koens – Vrijspel
- Eline Janssens – Kunst-SUPER-Markt
- Emma Riethorst – Vrijspel, ModeAtelier, Modetour
- Emmy van de Grift - KunstAcademie
- Eveline Van Dael – Expo, KunstAcademie
- Freek Aertssen - voorstelling
- Guido Beeldstroo - BeatRoots
- Jimmie Feld – TheaterBand, BeatRoots, Artists in residence
- Jolanda Schouten – Kunst-SUPER-Markt
- Kim van der Zijde - Theatervoorstelling decor
- Lesse van der Veer – Expo, KunstKeet
- Luca Stappers - Kunstvakantieweek
- Malou Palmboom – Expo, kunstenaar in de klas
- May van Loenen (Assmayonnaise) – Expo
- Minoesch Beeldstroo – KunstKeet, KunstAtelier
- Maud van Deursen – Kunstvakantieweek
- Natalia Riazhenova – Communitytrajecten

D

- Olivier Kriek - Theatervoorstelling
- Paul Feld – Theatervoorstelling, VrijSpel
- Pleun Verhees - ModeAtelier
- Sidney Harnish – BeatRoots
- Sonja Veldkamp - ModeAtelier
- Teddy Sloomman - TheaterAcademie

A

S

KUNSTENAARS JONG

- Bands: Limerent, Layers, Flying Beans, Lellebel, Arjan Drumt, Mandy, Magik Trick, Dan Green & the Mystery Machine
- VrijSpel deelnemers: DJ MAUD, Elin Sollewijn, Merinde van Driel, Ilja Donker, Kaya Panhuizen, Mandy Koopman, Lars Nieuwenhuis, Paulien Wesselink, Mathilde Gommer, Mex Ruizen
- Residenties: STAAT Muziektheater, Elijah Hill

NETWERKEN

- Anders Utrecht
- Brede School overleg
- Creatief Vermogen Utrecht
- Cultuurcoaches overleg Utrecht
- Kunst & Gezondheid
- Leidsche Rijn Connectie
- Leidsche Rijn Marketing
- Netwerk Informele Zorg Utrecht
- PACT
- Pleingenoten (Berlijnplein)
- Netwerk X (Leidsche Rijn)
- Stadsnetwerk gelijke kansen Jeugd
- Stadsakkoord Toegankelijkheid
- Utrecht Marketing
- Utrecht Omarmt
- Wijkalliantie+
- Wijkcultuurhuizenoverleg Utrecht
- Wijktafel

PARTNERS

Sociaal-maatschappelijk /cultureel

- Accessibility
- AMV-huis De Meern
- AZC Oog in Al
- Bibliotheek Utrecht
- Buurtcentrum Hoge Weide
- Cultuur19 /KLUB19
- Cultuur & School
- De Vrolijkheid
- DOCK
- In de Kern gezond
- JoU
- KMN Kind & Co Ludens
- KOPA
- KSU
- Lister
- Make a Wish
- Moviera
- Podium Hoge Woerd
- Possibilize
- RAUM
- Rechtstreex
- Sharing Arts Society
- Solgu
- SportUtrecht
- Stichting Samen Lachen
- Theaterschool Utrecht
- Welkom in Utrecht
- Wijkbureau Leidsche Rijn
- Wijkbureau Vleuten-De Meern
- Wildproducties
- ZIMIHC
- Zorgboerderij Griffenstein

D

BSO's

- Boogiewoogie
- Boomgaarden
- De Kanjers (Maarssen)
- De Tuinlanden
- De Kleine Prins
- Fantaziehuis
- Feestkasteel
- Gouddelvers (Houten)
- Kleine Prins
- Knettershonk (Maarssen)
- Kronkel
- Leeuwensteyn
- Ministek
- Onder de Bogen
- Rijnvliet
- Schatgravers
- St. Bonifatius
- Spoorzoekers
- Waterweide
- Willibrord
- De Meern

Onderwijs PO

- De Achtbaan (CVU)
- OBS De Klimroos (CVU)
- SBO De Binnentuyn (CVU)
- De Catharijnepoort (CVU)
- Brede School 't Zand
- Brede school Utrecht
- Da Costaschool
- De Fakkel
- De Oase
- De Ridderhof
- Internationale school
- Johannes XXIII
- Onder de Bogen
- St Bonifatiuschool
- Taalschool Leidsche Rijn

- Weekendschool Petje Af
- Willibrordschool

Onderwijs VO/HBO

- Amadeus Lyceum
- Academie Tien
- Ariane de Ranitz
- Mpower
- Hogeschool Utrecht Pabo
- Hogeschool Utrecht Social Work
- Hogeschool voor de Kunsten Utrecht
- Leidsche Rijn College
- School aan de Singel
- X11

ONDERNEMERS

- 4Bit
- De Haan Administratie- en Advieskantoor
- F1 Solutions
- HJV Administratie & Belastingadvies
- KST Kay Stijnenbosch
- Picture Bridge
- Prüst & Van Wifferen
- Stadhouders advocaten
- Taluut
- Thomas Lenden fotografie
- Utrechtse Vastgoed Organisatie

FONDSEN & SUBSIDIENTEN

- Gemeente Utrecht
- Fonds voor Cultuurparticipatie
- Cultuurfonds
- Carel Nengerman Fonds
- Elise Mathilde Fonds
- Elja Fund
- KF Hein Fonds
- Ondernemersfonds Utrecht
- Oog voor Impuls
- Oranjefonds

D

A

S

TEAM 2025

- Daphne de Bruin – artistiek directeur
- Charlotte van Eijdsen – educatie & cultuurcoach PO t/ 31 januari
- Wieneke van der Kwaak - educatie & cultuurcoach PO vanaf 14 maart 2025
- Jermain Bridgewater – cultuurcoach jongeren & VO t/m 31 december 2025
- Kim van der Zijde – cultuurcoach sociaal-maatschappelijk
- Lune Hageman – activiteiten- en locatiemanager t/m 31 mei 2025
- Sephira de Groot – activiteiten- en locatiemanager vanaf 14 mei 2025
- Lieke Hoitink – zakelijk directeur
- Tonnie Heijdra - educatiemedewerker beeldende kunst
- Jente Taborsky - educatiemedewerker theater
- Vicky Los – communicatie & marketing
- Kavita Anneveldt – office medewerker vanaf 14 april 2025

RAAD VAN TOEZICHT 2025

- Klaas Gravesteyn (vz)
- Maret van Esch
- Patricia Wijntuin
- Ryan Emmen



D

A

S

“Naast de professionele oefenruimte is De Vrijstaat een te gekke ontmoetingsplek - een ‘must try’ voor iedere artiest opzoek naar uitbreiding van zijn of haar vaardigheden en netwerk.”
- Max, band Magik Trick





D

A

S

Fotografie:
Thomas Lenden en De Vrijstaat

Ontwerp:
Taluut

De Vrijstaat
Kunstwerkplaats voor Jong Utrecht

Bezoekadres

De boerderij
Hof van Monaco 3
3541 DT Utrecht

Het Gebouw
T.o. Madridstraat 1

Postadres

Hof van Monaco 3
3541 DT Utrecht

030 3030012
info@devrijstaat.nl
www.devrijstaat.nl



**KUNSTWERKPLAATS
VOOR
JONG UTRECHT**

